

บทที่ 4

กลวิธีการแสดงเป็นนางวิพาร

ในบทที่ 4 นี้ จะกล่าวถึงการวิเคราะห์กระบวนการทำรำของนางวิพาร โดยการแบ่งตามลักษณะของบทดังนี้

- 4.1 ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ
- 4.2 ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทชื้อสัดย์ จงรักภักดี
- 4.3 ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น
- 4.4 ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 6 บทเขี่ยหยัน ประชดประชัน
- 4.5 ทำรำที่มีลักษณะความเป็นแมว
- 4.6 การรำนอกบทหรือทางเล่น
- 4.7 การใช้พื้นที่บนเวที

4.1 ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ

บทเศร้า เสียใจ เป็นการรำที่อยู่ในฉากที่ 4 พบพระโอรส เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ได้ค้นไทร หลังจากที่นางวิพารบอกนางสุวิงษาว่าพระโอรสถูกฝังอยู่ที่ใต้ต้นไม้ไทรนี้ ทั้งสองจึงช่วยกันขุดหาพระโอรสแต่ไม่พบ

บทร้องที่จะกล่าวนี้ เป็นบทของนางสุวิงษา แต่นางวิพารร่วมทำบทด้วย

บทร้อง

-ร้องรำนอก-

ขุดไปไม่พบพระโอรส
สะอื้นพลาททางถามวิพารรี

นางแสนกำสรวลศลศรี
ทำฉันทัดใจเข้าวิพาร

ดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ

ดนตรีบรรเลงเพลงรำนอก ซึ่งใช้เครื่องดนตรีชนิดเดียว คือ กรับพวง

วิธีแสดง

นางวิพารนั่งทำบทอยู่กับนางสุวิงษา จากนั้นนางวิพารพานางสุวิงษามานั่งที่เตียง โดยนางวิพารนั่งด้านล่าง

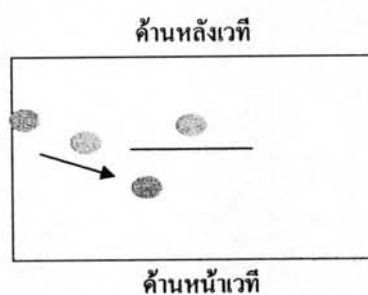
ตารางวิธีแสดงของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทเสภา เสียใจ
สัญลักษณ์

● นางสุวิงษา

● นางวิพาร์

— เดียง

ทางเข้า-ออก ด้านขวาและด้านซ้าย

จุดที่ 1 นางวิพาร์ออก

จุดที่ 2 นางวิพาร์ปลอบนางสุวิงษา

ตารางแสดงท่ารำนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทเสภา เสียใจ

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงที่ 1 เพลงร่าย 1. ชुकไปไม่พบ		ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาดึงวงสายมือ มือซ้ายวางที่หน้าขา เท้า : นั่งคุกเข่า

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2. พระโอรส		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายวางที่หน้าขาด้านซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
3. นางแสน กำสรดสลดศรี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>มองนางสุวิงษา</p> <p>มือ : ประคองนางสุวิงษา</p> <p>เท้า : เดินเข้าเข้าไปประคองนางสุวิงษา แล้วลุกขึ้น</p>
4. สะอื้นพลง ทางถามวิพาร์วี ทำฉันทิดีเล่า เจ้าวิพาร์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>มองนางสุวิงษา</p> <p>มือ : ประคองนางสุวิงษา</p> <p>เท้า : ประคองนางสุวิงษามา นั่งที่เตียง</p>

ความหมายของท่ารำ

ท่ารำเพลงร้าย แสดงให้เห็นถึงความผิดหวังของนางสุวิงษาและนางวิพาร์ ที่ซุกไม่พบพระโอรส

ตารางแสดงการใช้วิถีวะส่วนต่างๆของร่างกาย การใช้สีหน้าและอารมณ์

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์
- นั่งคุกเข่า - เดินเข่า	<u>มือแบ</u> - มือแบตั้งวงล่าง, มือแบงอศอกส่าย ข้อมือ, มือแบคว่ำที่ หน้าขา, มือแบไว้ มือ, มือแบประคอง นางสุวิงษา <u>มือจับ</u> - หอับจับเพื่อไว้มือ	- ลำตัวตรง - โนม้ตัวไป ข้างหน้า - โนม้ตัวกอด ประคองนางสุวิง ษา - กระทบตัว	- เอียง	- ใบหน้าจ้องมอง แสดงความผิดหวัง และเสียใจ

การเชื่อมท่ารำ

เพลงร่ายนอกนี้ เป็นเพลงที่มีจังหวะกระชับและเร็ว การรำมักเป็นการรำแบบตีบท แต่เนื่องด้วยเป็นการตีบทแบบการสนทนา จึงมีการเชื่อมท่ารำโดยการกอดเอวและการประคอง

การใช้สีหน้าและอารมณ์ในการแสดง

อารมณ์ในการแสดงนี้จะเน้นที่ท่ารำ สีหน้าที่จ้องมอง แสดงความผิดหวังและเสียใจ

การสัมพันธ์กับตัวละครอื่น

นางวิพารมีมีการรับบทและ संबทกับนางสุวิงษา โดยการกอดเอว ประคอง และการมองหน้าโดยแสดงแววตาที่เศร้าและกังวล

จากการศึกษาลักษณะท่ารำของนางวิพารมีในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ ทำให้พบว่าลักษณะท่ารำของนางวิพารมีมีท่ารำที่เป็นลักษณะของท่าหนึ่ง ท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อม และในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ จะไม่มีท่ารำที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบท่ารำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะท่ารำของนางวิพารมีที่เป็นท่าหนึ่งมีจำนวน 2 ท่า

ลักษณะท่ารำของนางวิพารมีที่เป็นท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อมมีจำนวน 2 ท่า

4.2 ลักษณะท่ารำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทชื่อสัตย์ จงรักภักดี

เป็นการรำที่อยู่ในฉากที่ 4 พบพระโอรส เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากนางสุวิญาถูกจับไล่ออกจากเมืองหมันต์โดยมีนางวิพารติดตามมาด้วย เมื่อทั้งสองเดินทางมาถึงต้นไทร นางวิพารจึงบอกนางสุวิญาว่าพระโอรสถูกฝังอยู่ที่ใต้ต้นไทรนี้ ทั้งสองจึงช่วยกันขุดหาพระโอรสแต่ไม่พบ นางวิพารจึงได้บนบานสานกล่าวว่ถ้าพบพระโอรส นางวิพารจะรำถวายเป็นการแก้บน

ในการรำถวาย จะร้องเพลงถวายต่อด้วยเพลงแม่ศรี แต่เนื่องจากการวิเคราะห์ท่ารำของนางวิพาร ที่แบ่งตามลักษณะของบท ที่มีความหมายชื่อสัตย์ จงรักภักดี ในข้อ 4.5 จึงมีเฉพาะเพียงบทร้องแม่ศรีเท่านั้น

บทร้อง มี 3 เพลง คือ 1. เพลงรื้อรำย 2. เพลงรำยนอก 3. เพลงแม่ศรี

-ร้องรื้อรำย-

ครั้นถึงพระไตรสาขา
มันฝังองค์พระโอรสไว้

วิพารจึงแจ้งแถลงไข
อยู่ใต้ร่มไทรต้นนี้

-ร้องรำยนอก-

บัดนั้น
หรือผีสาวบังหุบังคา
คิดแล้วนางแมวยกมือไหว
เทพไทองค์ใดที่กำบัง
ข้าจะรำถวายถวายมือ
บนพลางทางแลดูไป

นางวิพารหลากใจหนักหนา
มาหลอนหลอกหยอกข้าดอกกระมัง
ขอให้ได้พระกุมารเหมือนใจหวัง
จะแต่งตั้งสังเวทที่ต้นไทร
ให้เลื่องลือว่าแมวนี่รำได้
ก็เห็นหีบที่ในหลุมนั้น

-ร้องเพลงแม่ศรี-

เจ้าคนชื่อเอย
ตั้งมั่นสัตยา
จงรักพระจอมราชา
คุณพระปกเกล้า
แม่ศรีเอย
ฟ้อนรำท่าท่า
ขอให้พบกุมารา
แล้วรำรำไปตามบท

เจ้าคนชื่อชื่อวิพาร
ในวิญญานภักดี
ถวายชีวาตม์เป็นราชพลี
เจ้าคนดีสิงหลเอย
แม่ศรีวิพาร
ก้มเกล้าประณต
ประจักษ์ตาปรากฏ
ซ้อยชดไปเอย

-เพลงเร็ว-

-เพลงเชิด-

ดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ

ดนตรีจะแบ่งเป็น 5 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 นางวิพารบอคนางสุวิญชาว่าพระโอรสถูกฝังอยู่ที่ใต้ต้นไม้ไทรนี้ ดนตรีบรรเลงเพลงร่ำ

ช่วงที่ 2 นางวิพาร์แปลกใจที่ซุกแล้วไม่พบพระโอรส จึงบนบานว่าถ้าพบพระโอรสนางวิพาร์จะรำอุยฉวยถวาย ดนตรีบรรเลงเพลงร่ำซึ่งใช้กับพวงเพียงอย่างเดียว

ช่วงที่ 3 นางวิพาร์รำอุยฉวยถวายเพื่อแก้บน ดนตรีบรรเลงเพลงแม่ศรี

ช่วงที่ 4 นางวิพาร์รำอุยฉวยจบ จึงชวนนางสุวิญชามุ่งหน้าไปยังเมืองสิงหนคร ดนตรีบรรเลงเพลงเร็ว

ช่วงที่ 5 นางวิพาร์พานางสุวิญชาไปเมืองสิงหนคร(เข้าหลังเวที) ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด

วิธีแสดง

นางวิพาร์เดินออกเวทีทางขวา แล้วรำเพลงร่ำอยู่ทางขวาของเวที จากนั้นนางวิพาร์ประคองนางสุวิญชามานั่งที่เตียง นางวิพาร์นั่งด้านหลัง ในเพลงร่ำ นางวิพาร์รำอยู่ที่หน้าเตียง จากนั้นนางวิพาร์ประคองนางสุวิญชามาคูหีบพระโอรสที่อยู่ด้านหลังซ้ายของเวที ส่วนเพลงแม่ศรี นางวิพาร์รำอยู่ด้านหลังซ้ายของเวที

ตารางวิธีแสดงของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทชื่อสัตย์ จงรักภักดี

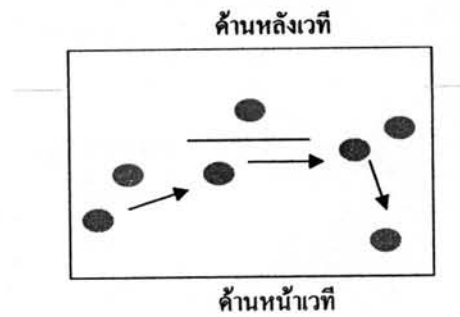
สัญลักษณ์

● นางสุวิญชา

● นางวิพาร์

————— เตียง

ทางเข้า-ออก ด้านขวาและด้านซ้าย

จุดที่ 1 นางวิหาร์ถึงด้นไทร

จุดที่ 2 นางวิหาร์บอกนางสุวิธษาว่าพระโอรสถูกฝังไว้ด้นไทรนี้

จุดที่ 3 นางวิหาร์เจอพบพระโอรสที่ด้นไทร

จุดที่ 4 นางวิหาร์รำถวายนางวิหาร์

ตารางแสดงท่ารำนางวิหาร์ในฉากที่ 4 บทชื่อสัจย์ จงรักภักดี

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงที่ 1 เพลงรื้อรำ 1. ครั้นถึงพระ ไทรสาขา		ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าร่ำรำ เท้า : ก้าวเท้าขวาวางสั้น เท้าซ้าย
2. วิหาร์จึงแจ้ง แกลงไซ		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าไหว้ เท้า : ลงนั่ง นั่งคุกเข่า

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
3. มั่นฝิ่งองค์ พระ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างตก ปลายมือ แล้วรวมมือ</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
4. โอรสไว้		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ไว้มือขวา มือซ้าย วางที่หน้าขาซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
5. อยู่ได้ร่มไทร		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาขึ้นนิ้ว 2 ครั้ง มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
6. คั่นนี้		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว คั่นขวา มือซ้ายจับหงายที่ ชายพกคั่นขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
เพลงที่ 2 เพลงร่ายนอก 1. บัดนั้น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือทั้งสองแบคว่ำ วางเรียงกันอยู่บนหน้าขา ขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
2. นางวิพาร์ หลากใจ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือซ้ายจับหงาย ระดับอก มือขวาวางที่หน้า ขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
3. นกหอนา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างหยิบ จับแล้วคบคัก เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
4. หรือผีสาว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาไว้มือ มือ ซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
5. บังหุบบังตา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับนิ้วที่ตา มือ ขวาวางที่หน้าขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
6. มาหลอน หลอกหยอกข้า		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาล่อแก้วม้วน ควัดมือออก มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
7. ดอกกระมัง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างหยิบจับแล้วตบตัก</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
8. ทิดแล้ว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาวางที่หน้าขาขวา</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
<p>9. นางแมวก มือไหว้</p>		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าไหว้ เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
<p>10. ขอให้ได้ พระกุมาร</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาไว้มือ มือ ซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
<p>11. เหมือนใจ หวัง</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือซ้ายจับหงาย ระดับอก มือขวาวางที่หน้า ขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
12. เทพไททองคำ ใด		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาไว้มือ มือ ซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
13. ที่กำบัง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างรวม มือ เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
14. จะแต่งตั้ง สังเวช		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : โยกมือทั้งสอง ข้างขึ้น เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
15. ที่ต้นไทร		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายไว้มือ มือ ขวาวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
16. ข้าจะรำ ดูขมาย		<p>ศิรณะ: เอียงขวาและเอียง ซ้าย มือ : มือขวาค้างบน มือ ซ้ายจับคว่าแขนคิงระดับ ไหล่(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและ ขวา) เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
17. ถวายมือ		<p>ศิรณะ: ลักคอกขวากคไหล่ ซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างจับ คว่าระดับอก แล้วหงายจับ เป็นตั้งวงแขนคิงระดับไหล่ เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
18. ให้เลื่องลือ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองจับคว่ำ แล้วกลายมือออกเป็นพรม สี่หน้า เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
19. ว่าแมว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือซ้ายจับหงาย ระดับอก มือขวาวางที่หน้า ขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
20. นี้รำได้		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียง ขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือ ขวาแขนตั้งระดับไหล่ (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและ ขวา) เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
21. บันพลาง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายจับคว่ำที่ปาก มือขวาวางที่หน้าขา ขา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
22. ทางแลดูไป		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่ามอง มือซ้ายจับหงายที่ชายพก มือขวาจับส่งหลัง เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
23. ก็เห็นทึบ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างรวม มือ เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
24. ที่ในหลุม นั้น		<p>ศิรณะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มองนางสุวิงชา</p> <p>มือ : ประคองนางสุวิงชา</p> <p>เท้า : ประคองนางสุวิงชา แล้วลุกขึ้นเดินอย่างไม่จรัด(เดินอย่างธรรมชาติ) ไปที่หีบ</p>
เพลงที่ 3 เพลงแม่ศรี 1. เจ้าคนชื้อเฮย		<p>ศิรณะ: ลักคองซ้าย - ขวา 2 ครั้ง ตามจังหวะ</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวางอแขนเข้าออกตามจังหวะ</p> <p>เท้า : เท้าซ้ายก้าวไขว้</p>
2. เจ้าคนชื้อ วิหาร		<p>ศิรณะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงระดับอก มือขวาจับเข้าออกอยู่ข้างกัน แล้วซ้อนมือซ้ายมาจับเข้าอก มือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวา กระดกหลังซ้าย</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
3. ตั่งมันส์ตยา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ไขว้มือขวา มือซ้าย จับส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
4. ในวิญญาน์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียง ขวา มือ : มือซ้ายจับเข้าอก มือขวาวางทาบไว้ที่หน้าขา ซ้าย เท้า : ถอนเท้าขวา ตั่งเข้า ซ้าย</p>
5. ภัคดี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือประสานกัน วาง แขนบนเข้าซ้าย เท้า : นั่งทับส้น</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
<p>6. ปี่เป่าเทียน เสียงร้อง (เจ้าคนชื้อเฮย)</p>		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย มือ : มือขวาจับหงายงอ แขนระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงระดับไหล่ แล้วม้วนมือขวาออกเป็นตั้งวงบน หงายมือซ้ายงอแขนระดับไหล่ เท้า : ถอนเท้าขวา ประเท้าซ้ายแล้วก้าวลง</p>
<p>(เจ้าคนชื้อ)</p>		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำเคิม (ทำผาลา) เท้า : ถอนเท้าขวาแตะเท้าซ้าย</p>
<p>(เจ้าวิพาร)</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : พลิกมือทั้ง 2 เป็นทำสอดสูงมือขวา เท้า : เท้าซ้ายก้าวไขว้</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
(ตั่งมัน)		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : พลิกมือทั้งสอง กลับเป็นผาลา เท้า : เท้าขวาก้าวไขว้ ค่อขยหันตัวมาด้านหน้า</p>
(สักยา)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : พลิกมือทั้งสองเป็น ท่าสอดสูง เท้า : เท้าซ้ายก้าวไขว้</p>
(ในวิญญาน์ ภักดี)		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียง ซ้าย มือ : แทงมือขวาเป็นตั้ง วง มือซ้ายหงายมือจอแจน แล้วพลิกมือขวาเป็นท่า สอดสูง มือซ้ายเหยียดแจน ตั้งระดับไหล่ เท้า : ก้าวเท้าขวา ก้าวเท้า ซ้าย แล้วกระดกเท้าขวา</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7. จงรัก		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่ารัก เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา</p>
8. พระจอม ราชย์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ไขว้มือขวา มือซ้าย จับส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
9. ถวายชีวาत्म เป็นราชพลี		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียง ซ้าย มือ : โภกมือทั้งสอง แล้ว คว่ำมือทั้งสองระดับอก หงายมือทั้งสองแบออก แขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าขวาดั้งเข้า ซ้าย</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10. คุณพระปก เกศี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองซ้อน</p> <p>ข้อมือจับระดับแก้มศีรษะ</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า กระดก เลี้ยวเท้าขวา</p>
11. เจ้าคนดี สิงหลเอย		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงระดับอก มือขวาจับหงายอยู่ระดับเดียวกัน จากนั้นม้วนมือซ้ายจับเข้าอก มือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ตั้งเข่าขวาแล้วก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
12. ปี่เป่าเลียน เสียงร้อง (จงรัก)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายระดับชายพก มือขวาดังวงจอแขนระดับสะเอว</p> <p>เท้า : ถอนเท้าซ้ายประเท้าขวา</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
(พระจอม ราชย์)		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : พลิกมือขวาหงาย งอแขนระดับ สะเอว มือ ซ้ายม้วนจับออกตั้งวง ระดับชายพก เท้า : เท้าขวาก้าวลง</p>
(ถวายชีวาत्म)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำเคิม (ทำนาง นอน) เท้า : ก้าวเท้าซ้าย</p>
(เป็นราชพลี)		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ ขวา มือ : พลิกมือทั้งสองเป็น มือซ้ายหงายมือองแขนที่ ชายพก มือขวาค้างวงระดับ สะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวา</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
(คุณพระ)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : พลิกกลับมาเป็นทำ นางนอนเช่นเดิม เท้า : ก้าวเท้าซ้าย</p>
(ปกเกศี)		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : พลิกมือทั้งสองอีก ครั้ง (เหมือนท่าเป็นราช พลี) เท้า : ก้าวเท้าขวา</p>
(เจ้าคนดีสิงหล เอย)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียง ขวา มือ : แหวงมือขวามาตั้งวง ที่ซ้ายพัก มือซ้ายพลิกหงาย วงมือสูง (ท่าบัวชูฝัก) เท้า : ก้าวเท้าซ้าย เท้าขวา แล้วกระดกเท้าซ้าย</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
<p>13. ปี่พาทย์ บรรเลงรับ ท้่วง จังหวะที่ 1 - 3</p>		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าสอดศรร้อย มือ ซ้ายตั้งวง มือขวาจับหาง ระดับชายพก เท้า : ถอนเท้าซ้าย ประเท้าขวาวางแล้ววิ่งชอย เท้าหมุนรอบตัว</p>
<p>จังหวะที่ 4 - 8</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียง ขวา(จากนั้นยกตัวตาม จังหวะ 5 - 7 แล้วทำท่าข้อน ตัวเพื่อหมคที่จังหวะ 8 โดย เอียงซ้ายแล้วเอียงขวาซ้ำอีก ครั้ง) มือ : ทำท่าพิสมัยเรียง หมอน มือซ้ายตั้งวงบน มือ ขวาดังวงแขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ประเท้าขวาแล้ว ก้าวหน้า</p>
<p>14. แม่ศรีเอย</p>		<p>ศีรษะ: ลักคอกขวาไกล ซ้าย มือ : มือทั้งสองอยู่ระดับ วงกลาง จากนั้นสลับงอ แขนซ้าย ขวาตามจังหวะ 2 ครั้ง เท้า : ยืนท่าเดิม</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
15. แม่ศรีวิพัธ์		<p>ศิรณะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายซ้อนข้อมือ จีบเข้าอก พร้อมกับมือขวา จีบปรกข้างแล้วม้วน</p> <p>ออกเป็นวงบน</p> <p>เท้า : ก้าวข้างเท้าขวา เท้าซ้ายกระดกเสี้ยว</p>
16. เพื่อนรำ		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาซ้อนมือจีบ หงายที่ชายพก มือซ้ายค้ำวงบน</p> <p>เท้า : ถอนเท้าขวาและเท้าซ้าย แล้ววิ่งซอยเท้าหมุนตัวไปด้านซ้าย</p>
17. ทำท่า		<p>ศิรณะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาค้ำวงบน มือซ้ายจีบคว่ำแขนค้ำ</p> <p>เท้า : ถอนเท้าซ้าย และเท้าขวาแล้ววิ่งซอยเท้าไปด้านหน้า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
18. กัมเกศาศรี ประณต		<p>ศีรษะ: หน้าตรง</p> <p>มือ : ทำท่าไหว้วาย</p> <p>บังคม</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวา กระดก</p> <p>เท้าซ้าย</p>
19. ปี่เป่าเลียนเสียงร้อง (แม่ศรีเอ๋ย)		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาจับปรกข้าง แล้วม้วนออกเป็นวงบน มือซ้ายตั้งวงกลางแล้วพลิก</p> <p>ข้อมือซ้ายตั้งวงกลางแล้ว</p> <p>ซ้อนข้อมือจับหงายแขน</p> <p>ตั้ง (ทำกนินรรำ)</p> <p>เท้า : ประเท้าซ้ายแล้วก้าวลง</p>
(แม่ศรี)		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่ากนินรรำ</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาไปด้านข้าง</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
(วิพาร์)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาซ้อนข้อมือ จิบปรกข้าง มือซ้ายตั้งวง กลางแขนตั้งระดับไหล่ (ท่าแสดงศร) เท้า : ก้าวเท้าซ้าย</p>
(ฟ้อนรำ)		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำกนินรำ เท้า : ก้าวเท้าขวาไป ค้ำข้าง</p>
(ทำท่า)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำแสดงศร เท้า : ก้าวเท้าซ้าย</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
(กัมเกศ ประณต)		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาซ้อนข้อมือ</p> <p>จิบหงายแขนตั้ง มือซ้ายจิบ</p> <p>ปรกข้างแล้วม้วนออกเป็นวงบน</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวา ซ้าย แล้วกระดกเท้าขวา 3 ครั้ง ตามจังหวะ</p>
20. ขอให้พบ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างวางทับกันที่ด้านหน้า มือซ้ายอยู่บน</p> <p>เท้า : เท้าขวาก้าวหน้า</p>
21. กุมารา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ไขว้มือขวา มือซ้ายจิบส่งหลัง</p> <p>เท้า : เท้าซ้ายก้าวหน้า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
22. ประจักษ์ตา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้ขึ้นระดับ สายตา มือขวาจับส่งหลัง เท้า : เท้าขวาก้าวหน้า</p>
23. ปรางกุ		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้าย ขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้ายจับชายอยู่ข้างกัน เท้า : เท้าซ้ายก้าวหน้า</p>
24. แล้วร้ายรำ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับคว่ำแขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าขวาและเท้า ซ้ายแล้ววิ่งขอยเท้าไป ด้านขวา</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
25. ไปตามบท		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับคว่ำแขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าซ้ายแตะเท้าขวาแล้ววิ่งซอยเท้าไปด้านหน้า</p>
26. ซ้อยชคไป เอย		<p>ศีรษะ: เอียงขวา – ซ้าย สลับจนหมดจังหวะ มือ : มือซ้ายตั้งวงแขน ตั้งวงแขนตั้ง มือขวาจับสไบ(งอและตั้งแขนสลับกัน 5 ครั้งตามจังหวะ) เท้า : เท้าขวาก้าวหน้าเท้าซ้ายก้าว ไขว้ซอยเท้า หมุนรอบตัว</p>
27. ปี่เป่าเลียน เสียงร้อง(ขอให้ พบกุมารา ประจักษ์ตา ปรากฏ แล้ว รำรำ ไปตาม บท)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงระดับชายพก มือขวาจับสไบเข้าออก เท้า : เดินอย่างมีจริต โดยก้าวเท้าขวาแล้วก้าวเท้าซ้าย 5 ครั้ง</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
(ซ้อยชค ไปเอย)		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาปล่อยสไบ ตั้งวงแขนคิงระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงบน</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้าย แล้วเท้าขวาก้าวไขว้ ซอยเท้าหมุนรอบตัว</p>
28. ปี่พาทย์ บรรเลงรับทั้ง วง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่าเรียงหมอน</p> <p>ลำตัว: ใช้ตัว</p> <p>เท้า : ประเท้าขวาแล้ววางลงค้ำหน้า</p>
เพลงที่ 4 เพลงเร็ว 1.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : แทงมือขวา มือซ้ายตั้งวง ทำท่ารำส่าย</p> <p>เท้า : ฉายเท้าขวาวางหลัง</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : พลิกมือจากท่าที่ 1</p> <p>เพลงเร็ว</p> <p>เท้า : ประเท้าซ้ายวางก้าวข้าง กระทั่งเท้าขวา</p> <p>ประสมเท้าซ้าย แล้วถักเท้าขวาเข้าหานางสุวีญา</p>
3.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่าโอบมือขวา</p> <p>ตั้งวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : เท้าขวาก้าวหน้า ลงนั่งคุกเข่า</p>
4.		<p>ศีรษะ: ก้มศีรษะเล็กน้อย</p> <p>มือ : ไหว่นางสุวีญา</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
5.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าไป มือซ้าย วางที่หน้าขา มือขวาจับ หงายสะบัดจับเป็นตั้งวง เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
6.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายวางที่หน้า ขา มือขวาชี้นิ้วแขนตั้ง (ไกล) เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
7.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือขวาวางที่หน้า ขา มือซ้ายจับหงายที่ชาย พก(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและ ขวา) เท้า : เดินเข้า 2 ครั้ง</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
<p>เพลงที่ 5 เพลงเชิด 1.</p>		<p>ศีรษะ: ก้มศีรษะเล็กน้อย มือ : ไหวนางสุวิธษา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
<p>2.</p>		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าสอดสูง ค่านขวา ลำตัว: ไขตัว เท้า : ก้าวขาขวา ยกขา ซ้ายวางลงก้าวข้างแล้ว ประสมเท้าขวา</p>
<p>3.</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : ทำท่าเหาะ แล้ว ทำท่าชักแป้งผัดหน้า เท้า : ถอนเท้าขวาเท้า ซ้ายวางหน้า ชิดยุบ เข้าหลัง เวทไป</p>

ความหมายของท่ารำ

ท่ารำเพลงร้อรำย แสดงให้เห็นถึงความมั่นใจของนางวิหารซึ่งรู้ที่ฝั่งพระโอรส และบอกให้นางสุวิญชาว่าทราบ

ท่ารำเพลงรำยนอก แสดงให้เห็นถึงความผิดหวังของนางวิหารที่ขุดไม่พบพระโอรส และต้องการที่พึ่ง จึงบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ท่ารำเพลงแม่ศรี แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ จงรักภักดีของนางวิหาร และความตั้งใจจริงในการรำเพื่อถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ท่ารำเพลงเร็ว แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของนางวิหารที่จะพานางสุวิญชากลับเมืองสิงหล

ท่ารำเพลงเชิด แสดงให้เห็นถึงการเร่งรีบที่จะกลับเมืองสิงหล ของนางวิหารกับนางสุวิญชา

ตารางแสดงการใช้วัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย การใช้สีหน้าและอารมณ์

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์
- นั่งคุกเข่า - นั่งตั้งเข่า - เดินอย่างไม่มีจริต (เดินอย่าง ธรรมชาติ) - เดินอย่างมีจริต - เดินเข่า - ก้าวไขว้ - ก้าวหน้า - ก้าวข้าง - ยกเท้า - กระทุ้งเท้า - กระคกเท้า - กระคกเสี้ยว - ประเท้า - จรดเท้า - ถอนเท้า - ซอยเท้า	<u>มือแบ</u> - มือแบตั้งวง, มือ แบตั้งวงแขนตั้ง, มือ แบไหว้, มือแบคก ปลายมือ, มือแบ รวมมือ, มือแบไว้มือ , มือแบคว่ำวางที่ หน้าขา, มือแบท้าว สะเอว, มือแบคบ คัก, มือแบโกยมือ, มือแบพรหมสีหน้า, มือแบประคอง, มือ แบประสานสอดนิ้ว , มือแบประสาน ไขว้ออก, มือแบแทง มือ, มือแบร่ำสาย <u>มือจับ</u> - มือจับหงาย, มือ	- หมุนตัว - กคเวย - กคไหล่ - สะคุ้งตัว - ย่อตัว - ยืนไว้ขั้นให้สุด - ใช้ตัว หน้าหน้า- หน้าหลัง	- เอียง - ลักคอก - หน้าตรง - ก้มศีรษะเล็กน้อย	- ใบหน้าจริงจัง ชิง ชิง เพราะคิดว่าคนรู้ ความจริงและบอก ให้นางสุวิญชา ทราบ และแสดง ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี - ใบหน้าอึมแ่ม แสดงความหวังว่า พระโอรสอยู่ใต้ดิน ไทรนี้ และพบ พระโอรสในที่สุด - ใบหน้าเศร้า แสดง ความผิดหวังที่ไม่ พบพระโอรส

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์
- ฉายเท้า - วางส้นเท้า - ถัดเท้า - ห่มเข่า	จับคว่ำ, มือจับปรก ข้าง, มือจับส่งหลัง, หุบจับ, สะบัดจับ <u>มือจับล่อแก้ว</u> - จับล่อแก้วม้วน ควัด <u>มือชี้</u> - มือชี้ใส่ข้อมือ, มือ ชี้ที่ตา, มือชี้แขนตั้ง <u>มือจับ</u> - มือจับสไบ			

การเชื่อมท่ารำ

ในเพลงรื้อรำ และเพลงรำนอก ไม่มีการเชื่อมท่ารำ เนื่องจากการรำดิบท เป็นเพียงการรำที่รวดเร็วตรงกับท่วงและจังหวะ หรือการรำท่าหนึ่งๆ ให้สิ้นสุดพอดีกับท่วง ส่วนเพลงแม่ศรี เป็นเพลงที่กำหนดให้บรรเลงต่อจากเพลงฉุยฉายมาแต่โบราณ จึงมีการเชื่อมท่ารำด้วยการเปลี่ยนท่ารำอย่างช้าๆ ให้ท่ารำทุกท่ามีความต่อเนื่อง และกลมกลืนกันอย่างสวยงาม ตลอดจนการเคลื่อนไหวของร่างกายที่ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันนับตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า โดยใช้นาฏยศัพท์เชื่อมท่ารำระหว่างบทขับร้อง เช่น การหุบจับ การก้าวเท้า การฉายเท้า การเคาะแขน

การใช้สีหน้าและอารมณ์ในการแสดง

อารมณ์ในการแสดงนี้จะเน้นที่ท่ารำ การแสดงออกทางสีหน้าจะมีทั้งใบหน้าจริงจัง ชึ่งขัง เพราะคิดว่าตนรู้ความจริงและบอกให้นางสุวิงษาทราบ ใบหน้าที่เศร้าแสดงความผิดหวังที่ซุดหาแล้วไม่พบพระโอรส และใบหน้าแบบยิ้มแ้มแสดงความหวังว่าพระโอรสอยู่ได้ค้นไทรนี้ และพบพระโอรสในที่สุดแสดงถึงความซื่อสัตย์จงรักภักดี

การสัมพันธ์กับตัวละครอื่น

นางวิพารับและส่งบทกับนางสุวิงษาโดยการ ประคองนางสุวิงษา การทำทโดยไม่มีบทร้อง โดยการตีบทเพื่อบอกกล่าวให้นางสุวิงษาพาพระโอรสกลับเมืองสิงหล โดยการแสดงออกทางท่าทางและการใช้แววตาที่แสดงความรู้สึกอย่างจงรักภักดี

จากการศึกษาลักษณะท่ารำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทชื่อสัตย์ จงรักภักดี ทำให้พบว่า ลักษณะท่ารำของนางวิพารจะมีท่ารำที่เป็นลักษณะของท่าหนึ่ง ท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อม และในฉากที่ 4 บทชื่อสัตย์ จงรักภักดี จะไม่มีท่ารำที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบท่ารำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะท่ารำของนางวิพารที่เป็นท่าหนึ่งมีจำนวน 87 ท่า

ลักษณะท่ารำของนางวิพารที่เป็นท่าเคลื่อนไหว หรือท่าเชื่อมมีจำนวน 37 ท่า

4.3 ลักษณะท่ารำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น

บทมุ่งมั่น เป็นการรำที่อยู่ในฉากที่ 4 พบพระโอรส เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ได้ค้นไทรหลังจากที่นางสุวิงษาและนางวิพารช่วยกันขุดหาพระโอรสแต่ไม่พบ นางวิพารจึงได้บนบานสานกล่าวว่าจะถ้าพบพระโอรส นางวิพารจะรำถวายเป็นการแก้บน

ในการรำถวาย จะร้องเพลงถวายต่อด้วยเพลงแม่ศรี ส่วนบทร้องเพลงถวายนางวิพารนั้น สื่อความหมายที่แสดงความมุ่งมั่น ซื่อสัตย์ และจงรักภักดี อยู่ในเพลงเดียวกัน แต่เนื่องจากในข้อ 4.4 นี้ เป็นการกล่าวถึงลักษณะท่ารำของนางวิพารในบทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น บทร้องเพลงถวายนางวิพารจึงถูกแยกออกกระหว่างบทถวายและบทแม่ศรี ซึ่งมีการสื่อความหมายต่างกัน จึงทำให้ในข้อ 4.4 มีเฉพาะเพียงบทร้องถวายเท่านั้น

บทร้อง

-ร้องถวาย-

ถวายเอช	จะจับระบำฟ้อนรำถวาย
เอียงขาดรนาครกราย	รำถวายให้งามงด
ถวายพระไทรเทพารักษ์	ที่ปกปักพระโอรส
บวงสรวงเอช	รำรำบวงสรวงถวายปวงเทวา
รำถวายกรกรายลีลา	พระไทรเจ้าข้าได้โปรดปราณี
ขอให้พบพระโอรส	เกียรติปรากฏบนปรภูมิ

ดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ

ดนตรีบรรเลงเพลงถวาย

วิธีแสดง

นางวิพารลุกขึ้นรำถวายนางวิพารตรงด้านซ้ายของเวที

ตารางวิธีแสดงของนางวิพารในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น

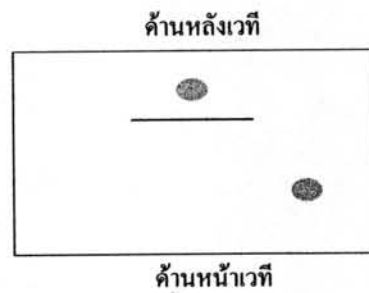
สัญลักษณ์

● นางสุวิงษา

● นางวิภาร

— เติง

ทางเข้า-ออก ด้านขวาและด้านซ้าย

จุดที่ 1 นางวิภารรำถวายนางวิภาร

ตารางแสดงท่ารำนางวิภารในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงถวาย 1. เอื้อน		ศีรษะ: เอียงซ้าย แล้วเอียงขวา มือ : มือขวาดึงวงระดับชาย พก มือซ้ายหุบจีบแล้วหงาย จีบแขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้า ขวาไขว้แล้วขยับเท้าได้ด้าน หน้า(จากนั้นปฏิบัติซ้ำแต่สลับ ด้าน)

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
2. นุชฉายเอย		<p>ศีรษะ: ลักคองซ้ายกดไหล่ขวา แล้วลักคองขวา กดไหล่ซ้าย จากนั้นเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาดั้งวางบน พร้อม กับฉายมือซ้าย แล้วเปลี่ยนมา ฉายมือขวา จากนั้นท่าท่า</p> <p>ชนะนี้ร้ายไม้ มือขวาดั้งวาง มือซ้ายหงายมือแขนตั้ง</p> <p>เท้า : ฉายเท้าซ้าย – ขวา แล้ว ก้าวข้างเท้าขวา</p>
3. จะจับระบำ		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : ท่าท่าสอดสูงมือขวา มือซ้ายแขนตั้ง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้าย กระดกเท้า ขวา</p>
4. ฟ้อนรำ		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย</p> <p>มือ : ท่าท่าสอดสร้อยมาลา มือขวาดั้งวาง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาลง</p> <p>ด้านหน้าแล้วค่อยๆ หมุนตัวไป ด้านขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
5. ถวาย		<p>คีระชะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาหุบจีบแล้วปล่อยออกที่วงกลาง เท้า : กระดกเท้าซ้าย</p>
6. เยื้องยาตร		<p>คีระชะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวาและกลับมาเอียงซ้ายอีก มือ : มือขวาอแขนหุบจีบแล้วม้วนคลายออกเป็นหงายที่ระดับวงกลาง มือซ้ายหงายวงแล้วพลิกตั้งวงขึ้นในระดับเดียวกัน แขนตั้ง (ปฏิบัติซ้ำอีกแต่สลับด้าน) เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ขยับเท้าแล้วสลับทำอีกด้าน</p>
7. นาครกราย		<p>คีระชะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจีบหงายแขนตั้งระดับไหล่แล้วม้วนจีบคลายจีบออกเป็นวงบน พร้อมกับจีบส่งหลังมือซ้าย เท้า : กระทุ้งเท้าขวาแล้วก้าวมาข้างหน้าขยับเท้า</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
8. รำอุยฉาย		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา มือ : ทำท่าผาลาเพียงไหล่ มือซ้ายค้ำวงบน มือ ขวาหงายมือจอแจน เท้า : ก้าวข้างเท้าซ้ายเท้า ขวา กระดกเสี้ยว แล้วรอบ หมุนตัวมาจบที่ด้านหน้า</p>
9. ให้งามงด		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา มือ : มือขวาสอดสูง มือซ้าย ค้ำวงระดับปาก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายเท้าขวา กระดกเสี้ยว</p>
10. ปี่เป่าเลียนเสียง ร้อง		<p><u>รำทวนบท</u> ตามคำร้องที่เป่าเลียนเสียง ร้อง</p>
11. ถวายพระไตร		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย มือ : ทำท่าโกยมือทั้งสอง ข้าง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
12. เทพารักษ์		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : พนมมือไหว้ระดับแฉ่ง ศีรษะ แล้วลงมาระดับอก เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ลงนั่ง กระดกเท้าซ้าย</p>
13. ทิปกปิถ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา มือ : มือทั้งสองตั้งวง แล้ววาดมือเข้าหากันมาบรรจบที่ระดับอก เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา พร้อมกับหมุนตัวมาด้านหน้า</p>
14. พระโอรส		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ไขว้มือซ้าย มือขวาจับส่งหลัง เท้า : ถอนเท้าซ้ายก้าวเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
15. ปี่เป่าเลียนเสียงร้อง		<p>(รำทวนบท)ตามคำร้องที่ปี่เป่าเลียนเสียงร้องแต่เปลี่ยนท่าท่าในคำว่า"พระโอรส"</p> <p>ศิริษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ไข่มือซ้าย มือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ถอนเท้าซ้ายก้าวเท้าขวา</p>
16. ปี่พาทย์บรรเลงรับท้าว		<p><u>ท่ารับ</u></p> <p>ศิริษะ: เอียงซ้ายแล้วเอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวง มือขวาจับเข้าหาลำตัว ระดับ ปาก จากนั้นม้วนมือซ้าย เป็นจีบหงายเหยียดแขนคิงไปข้างหน้ามือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ถอนเท้าซ้ายยกเท้าขวา แล้วก้าวเท้าขวาลง</p>
จังหวะที่ 2		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาดังวงระดับปากคู่กับมือซ้ายที่จับอยู่ งอแขนเล็กน้อย แล้วม้วนมือขวาเป็นจีบหงายเหยียดแขนคิงไปข้างหน้ามือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวไขว้เท้าซ้าย</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
จังหวะที่ 3		<p>คีระษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายคั้งวงระดับปากคู้ กับมือขวาที่จับอยู่ งอ แขน เล็กน้อย แล้วม้วนมือซ้าย เป็นจับหงายเหยียดแขนคั้ง ไปข้างหน้ามือขวาจับส่งหลัง เท้า : ก้าวไขว้เท้าขวา</p>
จังหวะที่ 4		<p>คีระษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย มือ : เลื่อนมือซ้ายที่จับอยู่ มาไว้ข้างลำตัวระดับแก้คีระษะ มือขวาคั้งวง แล้วม้วนมือ ซ้ายออกเป็นคั้งวง ซ้อน มือขวาเป็นจับ แล้วเหยียด แขนคั้งพร้อมกับจังหวะ กระทู้เท้า เท้า : กระทู้เท้าซ้าย แล้ง สะคั้งตัวขึ้น</p>
จังหวะที่ 5		<p>คีระษะ: เอียงขวา มือ : ม้วนมือขวาออกเป็น คั้งวงซ้อนข้อมือขวา ออกเป็น จับหงายแขนคั้งระดับไหล่ เท้า : ฉายเท้าขวาวางกระทู้ หลังและสะคั้งตัวขึ้น</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
จังหวะที่ 6 - 8		<p>ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ 5 โดยฉายเท้าสลับวงกระทู้ หลัง จนครบจังหวะ</p>
17. เอื้อน		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย (ปฏิบัติซ้ำอีกด้าน โดยสลับ ข้างและปล่อยมือจับออกเป็น ตั้งวง) มือ : ม้วนมือจับทั้งสองข้าง ระคับแงศีรษะ เท้า : ก้าวเท้าขวาแตะเท้า ซ้าย</p>
18. บวงสรวงเฮย		<p>ศีรษะ: ตรง มือ : มือทั้งสองจับแล้วม้วน ข้อมือออกพนมมีไหว ขึ้นเหนือศีรษะลงมา ระคับอก เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา กระดกหลังเท้าซ้าย</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
19. ร่ายร่า		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าส่ายแขน มือขวา ตั้งวงกลาง มือซ้ายหงายมือ แขนตั้ง เท้า : ประเท้าขวา</p>
20. บำบวง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวง มือขวา หงายเหยียดแขนตั้งอยู่ใน ระดับเดียวกัน เท้า : ก้าวข้างเท้าขวา</p>
21. ถวายปวง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองทำท่าโกย มือ เท้า : ก้าวหน้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
22. เทวา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ไขว้มือซ้ายมือขวาจับ ส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
23. ปี่เป่าเลียนเสียง ร้อง		<p>รำทวนบท ตามคำร้องที่ปี่เป่าเลียนเสียง ร้อง</p>
24. รำจวบจบ		<p>ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย มือ : ทำท่าพาลา มือขวาตั้ง วง มือซ้ายหงายมือจอแชน เท้า : ประทับขาขวาก้าวข้าง</p>
25. กรกราย		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือ ขวาจับหงายแขนตั้ง เท้า : กระทุ้งเท้าซ้าย</p>

ท่าที/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
26. ลีลา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาเปลี่ยนเป็นตั้ง วงบน มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้ายแล้ว ขยับเท้า</p>
27. พระไตรเจ้าข้า		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ไข่มือซ้าย มือขวาจับ ส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา</p>
28. ได้โปรดปราณี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองทาบไขว้ที่ อก (ท่าพิสมัยหรือท่ารัก) เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
29. ปี่เป่าเลียนเสียง ร้อง		<p><u>รำทวนบท</u> ตามคำร้องที่ปี่เป่าเลียนเสียง ร้อง</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
30. ขอให้พบ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทบมือกันที่ด้านหน้า เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา</p>
31. พระโอรส		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ไขว้มือขวา มือซ้ายจับ ส่งหลัง เท้า : ก้าวหน้าเท้าซ้าย</p>
32. เกียรติปรากฏ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายจับส่งหลัง มือ ขวาจับคว่ำสูง เท้า : แตะเท้าขวา วิ่งชอย เท้าหมุนรอบตัวไปด้านซ้าย</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
33. บนปฐพี		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาขึ้นนิ้วลงพื้นตั้งแขน เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา กระดกหลังเท้าซ้าย</p>
34. ปี่เป่าเลียนเสียงร้อง		<p><u>ร่ำทวนบท</u> ตามคำร้องที่ปี่เป่าเลียนเสียงร้อง</p>
35. ปี่พาทย์บรรเลงรับท้่วงจังหวะที่ 1 - 3		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับคว่ำตั้งแขน เท้า : ก้าวหน้าเท้าขวา (ปฏิบัติอีกซ้ำอีก 3 ครั้งโดยสลับด้าน)</p>
จังหวะที่ 4 - 6		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายจับคว่ำแขนตั้ง มือขวาเปลี่ยนมาตั้งวงล่าง เท้า : ซ้ำวางหลังเท้าซ้าย (ปฏิบัติซ้ำอีก 3 ครั้งโดยสลับด้าน)</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
จังหวะที่ 7		ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ปาดมือทำท่านางนอน มือขวาตั้งวงระดับชายพก มือซ้ายหงายมือจอแจน เท้า : ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้า ขวา แล้วชอยเท้าหันมา ด้านหน้า
จังหวะที่ 8		ศีรษะ: เอียงขวาแล้วเอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงบน มือ ขวา จิบหงายแขนตั้ง เท้า : ประเท้าซ้ายก้าวหน้า

ความหมายของท่ารำ

ท่ารำเพลงฉุยฉาย แสดงให้เห็นถึงการรำอย่างงดงามของนางวิพาริ และกล่าวรำลึกถึงพระคุณของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะทำให้พบพระโอรส และคุ้มครองพระโอรส

ตารางแสดงการใช้วัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย การใช้สีหน้าและอารมณ์

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์
- ขยับเท้า - ฉายเท้า - กระทุ้งเท้า - ประเท้า - ถอนเท้า - ก้าวข้าง	มือแบ - มือแบตั้งวง, มือ แบตั้งวงแขนตั้ง, มือ แบคกปลายมือ, มือ แบพรมสีหน้า, มือ แบโกยมือ, มือแบ	- หมุนตัว - กดเอว - กดไหล่ - สะคุ้งตัว - ย่อตัว - ยึดตัวขึ้นให้สุด	- เอียง - ลักคอ - หน้าตรง	- ใบหน้ายิ้มแย้ม อิ่ม แอม แสดงความพึง พอใจในการรำรำ และสีใจที่พบ พระโอรส

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์
- ซอยเท้า - ก้าวหน้า - ก้าวไขว้ - กระดกเท้า - กระดกเสี้ยว - กระดกเสี้ยว แล้ว หมุนรอบตัว - นั่งดั่งเข้า - นั่งดั่งเข้ากระดก เท้า - ห่มเข้า	ไหว้, มือแบไว้มือ, มือแบไขว้ออก, มือ แบประสาน <u>มือจับ</u> - จับแขนคิง, มือจับ ที่ชายพก, มือจับส่ง หลัง, จับคว่ำ, หยิบ จับ, ม้วนจับ, <u>มือชี้</u> - มือชี้ลงพื้น	- ใช้ตัว หน้าหน้า- หน้าหลัง - กระทบตัว		

การเชื่อมท่ารำ

เพลงฉุยฉายนางวิฬาร์ เป็นเพลงที่มีจังหวะช้า เหมาะกับการรำเพื่ออวดฝีมือ จึงมีการเชื่อมท่ารำด้วยการเปลี่ยนท่าหนึ่งไปยังอีกท่าหนึ่งอย่างช้าๆ โดยท่ารำทุกท่ามีความต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กับบทร้องและทำนอง ตลอดจนการเคลื่อนไหวของร่างกายที่ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันนับตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า โดยใช้นาฏยศัพท์เชื่อมท่ารำระหว่างบทขับร้อง เช่น การหยิบจับ การก้าวเท้า การฉายเท้า

การใช้สีหน้าและอารมณ์ในการแสดง

อารมณ์ในการแสดงนี้จะเน้นที่ท่ารำ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม อุ่มเอม แสดงความพึงพอใจในการรำรำและจิตใจที่พบพระโอรส

การสัมพันธ์กับตัวละครอื่น

ไม่มีการรับบทและส่งบทกับตัวละครอื่น เนื่องจากเป็นการรำเดี่ยวของนางวิฬาร์

จากการศึกษาลักษณะท่ารำของนางวิฬาร์ในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น ทำให้พบว่าลักษณะท่ารำของนางวิฬาร์จะมีท่ารำที่เป็นลักษณะของทำนอง ท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อม และในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น จะไม่มีท่ารำที่เป็นกลวิธีพิเศษ เนื่องจากเป็นการรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือ ซึ่งพบท่ารำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะท่ารำของนางวิฬาร์ที่เป็นทำนองมีจำนวน 38 ท่า

ลักษณะทำรำของนางวิพาร์ที่เป็นท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อมมีจำนวน 21 ท่า

4.4 ลักษณะทำรำของนางวิพาร์ในฉากที่ 6 บทเหยียหยัน ประชดประชัน

บทเหยียหยัน ประชดประชัน เป็นการรำที่อยู่ในฉากที่ 6 นางแมวเหยียชู้ม เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ซุ้มประตูเมืองสิงหล ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากพระนารายณ์ธิเบศพบกับพระไชยเชษฐผู้เป็นบิดาที่ในป่าและอาสาพาพระไชยเชษฐเข้าเฝ้าท้าวสิงหล โดยให้พระไชยเชษฐรออยู่ที่ซุ้มประตูเมือง นางวิพาร์แอบได้ยินว่าพระไชยเชษฐมาคอยอยู่ที่ซุ้มประตูเมืองสิงหลเพื่อรอเข้าเฝ้าท้าวสิงหลและพบนางสุวิงษา นางวิพาร์จึงออกไปเฝ้าช้อยฉากกลางพระไชยเชษฐที่ซุ้มประตูเมือง

บทร้อง บทร้องมี 5 เพลง คือ 1. เพลงร่ายนอก 2. เพลงสีนวล 3. เพลงเหยีย 4. เพลงเทพทอง 5. เพลงกระบอกสองไม้ 6. เพลงสาธิตกาแก้วรวบ 2 คำ

บทร้อง

-ร้องร่ายนอก-

บัดนั้น	นางวิพาร์แสนรู้แสนหลัก
แอบม่านฟังความที่ถามซัก	แจ้งประจักษ์รับรันดินบ่นมา

-ร้องสีนวล-

วันนี้สมคิดแล้วอีแมวเอ๋ย	จะเฝ้าช้อยฉากกลางให้หนักหนา
ให้คุ้มคำแค้นแทนน้ำตา	จะต้องดีต้องคำก็ไม่คิด
เดินเขม้นเข่นเขี้ยวเคี้ยวฟัน	กูจะร่ำรำพันให้เจ็บจิต
ทำชะแฉ่งแลแสงเพ่งพิศ	แต่งจริตหีบหย่งเดินตรงมา

-เพลงเร็ว, เพลงฉิ่ง, ลา-

-ร้องเหยีย-

ครั้นถึงแถวทิมริมประตู	แกล้งหยุดอยู่ดูคนทั้งซ้ายขวา
พอแลพบสบเนตรพระราชา	นางวิพาร์หิวร้ออยู่องจัน
แล้วทำเสียงแหงแหบแสบคอ	พูดพ้อเปรียบเปรยเหยียหยัน
นี้หรือภูมินทร์ปิ่นหมันด์	โอ๊ยไม่ทันเห็นเลขประหลาดนัก
แต่แรกคิดว่าใครที่ไหนดนอ	เออมิรู้หม่อมพ่อเจ้าท่อนสัก
ข้าแปลกหน้าไปมิได้ทัก	ยังมีคมนม้วนักมาทำไม
อันผู้หญิงสิงหลคนแสนร้าย	มาติดตามความอายุไปเสียไหน
หรือเอาอายุชายฝากไว้กับใคร	จึงอุคสำหมาได้จะใครรู้

-ร้องเทพทอง-

บัดนั้น	วิพาร์คบบมือแล้วเหยียหยัน
ชะช่างด้อมตัวช้วนันนั้น	จะมาลูแก่โทษทัณฑ์ในวันนี้

นี่เคชะท่านพระพี่เลี้ยงช่วย
หม่อมเมียบจะเกษมเปรมปรีดิ์
กว่าจะคิดคืนหลังถึงแม่ลูก
นี่หากว่าวิพารพาคันคง
แต่เจ็บอายเพียงนี้แล้วมิสา
สวณเสียแล้วจะซึกร้านไป

ถ้าหาไม่ก็จะม้วยเป็นผี
จะนั่งล้อมสามีเป็นวงกง
พอกระดูกหุละเอียดจนเป็นผง
จึงได้พบสวองค์เจ้าทอนไม้
ยังจะมาลายนวลชวนไปไหม
เขาไม่ขอพอใจเห็นหมันด์

-ร้องกระบอกสองไม้-

นำเอยน่าห้าวร้อ
ถึงเป็นสัตว์เดียรัจฉานก็พานตรง
คิดมาน่าอายุชายมูทะลุ
นางเหล่านั้นทั้งรักทั้งกลัว
ที่จริงเล่าถึงเขาจะขุขง
นี่มีคมนตรีไรไม่รุ่งราง
แต่เด็กเด็กกะจิดริคพิณิจดู
เมื่อเห็นเป็นจริงแล้วก็แล้วไป
ถ้าเป็นใจอีแมวแล้วสู้ตาย
จะมอดม้วยด้วย โฉมนางเจ็ดคน

ข้ามิไซบ้ายออย่าเสริมส่ง
ไม่รักคบคนหลงเมามัว
แต่เขาขุก็เชื่อว่าเมียชั่ว
ควรเป็นเมียเป็นผัวทั้งเจ็ดนาง
แม่นไม้หลงก็จะสงสัยบ้าง
ช่างเชื่อว่าลูกนางเป็นทอนไม้
ก็รู้ยู่สิ้นว่าทำไต่
แบกหน้ามาไซที่เพิงพล
ไม่อย่าก้อขอรกรายเมืองสิงหล
กว่ากระดูกจะป็นเป็นผงเลย

-ร้องสาธิตาแก้ว (รวบ 2 คำ)-

นำเอยน่าอดสู
ทรหอคอดทนเป็นคนเคย
จะว่าเหนื่อยก็เหนื่อยเมื่อยลูกกลาง
จะกลับไปในวังนั่งคอย
ขอรกราบลาฝ่าเท้าท่านทั้งสี่
แม่นชีวิตยังไม่มรณา

ช่างคิดจริงนั่งสู้ดูตาเฉย
นิจจาเอ๋ยหลงไหลแล้วบ้ายพลอย
ถึงถากถางอย่างไรไม่ราดอย
เขานายเล่นสักหน้อยเถิดหนึ่งรา
ซึ่งมีพระคุณแก่ตัวข้า
จะอุตสำหรับทดแทนท่านคนตรง

-ร้องร่ายนอก-

แล้วเสแสร้างปากว่าคาค้อน
คืนเข้าในวังดั่งจ่านง

แสนงอนแต่งจรดหีบหប់
ไปปราสาทโถมสุวิญษา

-เชิด-

ดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ

ดนตรีจะแบ่งเป็น 7 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 วิพาร์แอบได้ยินว่าพระไชยเชษฐาмаคอบอยู่ที่คุ้มประตูเมืองสิงหนครเพื่อรอเข้าเฝ้า ท้าวสิงหนครและพบนางสุวิญา นางวิพาร์คิดที่จะออกไปเฝ้าเยี่ยงกลางพระไชยเชษฐาที่คุ้มประตูเมือง คนตรีบรรเลงเพลงร่ายนอกและเพลงสีนวล

ช่วงที่ 2 นางวิพาร์เห็นพระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้ง 4 นางวิพาร์หยอกล้อเล่นกับพระพี่เลี้ยงทั้ง 4 คนตรีบรรเลงเพลงเร็วและเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลา

ช่วงที่ 3 นางวิพาร์แกล้งว่า คนเพิ่งจำได้ว่าเป็นพระไชยเชษฐา คนตรีบรรเลงเพลงเย้ย

ช่วงที่ 4 นางวิพาร์เย้ยหยัน ประชดประชันพระไชยเชษฐา คนตรีบรรเลงเพลงเทพทอง และบรรเลงเพลงกระบอกสองไม้ เป็นช่วงที่ 5 กระทั่งบรรเลงเพลงสาธิตาแก้ว รวบ 2 คำ เป็นช่วงที่ 5 นางวิพาร์กลับเข้าเมืองไปหานางสุวิญา

ช่วงที่ 6 นางวิพาร์คิดจะกลับไปตำหนินางสุวิญา คนตรีบรรเลงเพลงร่ายนอก

ช่วงที่ 7 นางวิพาร์เข้าด้านหลังเวที คนตรีบรรเลงเพลงเชิด

วิธีแสดง

นางวิพาร์ออกทางด้านขวา จากนั้นยืนอยู่ที่ด้านขวาของเวที ในลักษณะอาการแอบฟังอย่างตั้งใจ นางวิพาร์รำบทด้านหน้าเวที จากนั้นนางวิพาร์เดินเป็นวงกลมเข้ามาหาพระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้ง 4 ในลักษณะมอง ชับ และกระแอมในลำคอ เพื่อเป็นการแทนคำพูด ให้พระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้ง 4 ได้ยินและได้เห็นนางวิพาร์กำลังมา และเป็นการสื่อให้ผู้ชมเข้าใจด้วย

ตารางวิธีแสดงของนางวิพาร์ในฉากที่ 6 บทเย้ยหยัน ประชดประชัน

สัญลักษณ์

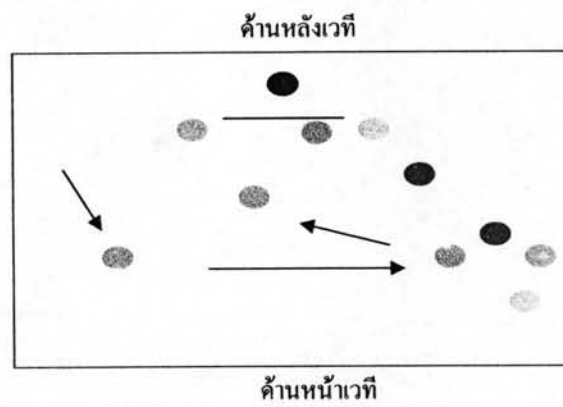
- พระไชยเชษฐา
- นางวิพาร์
- พระพี่เลี้ยง 1
- พระพี่เลี้ยง 2

● พระพี่เลี้ยง 3

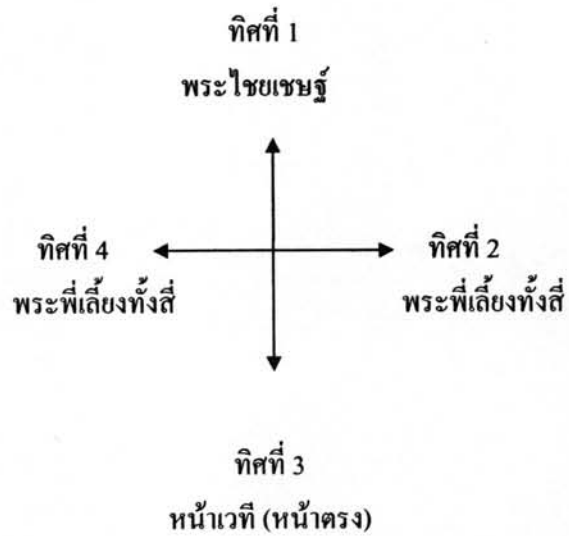
● พระพี่เลี้ยง 4

— เติง

ทางเข้า-ออก ด้านขวาและด้านซ้าย

สัญลักษณ์การกำหนดตำแหน่งและทิศของเวที

ตารางแสดงท่าร่าของนางวิฬาร์ในฉากที่ 6 บทเข็หยัน ละครประชัน

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงที่ 1 เพลงร่ายนอก 1. บัดนั้น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเฉียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองแบค้ว วางเรียงกันอยู่บนหน้าขาขวา</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2. นางวิพาร์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาวางที่หน้าขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
3. แสนรู้แสน หลัก		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : จับคว่ำแล้วกลายมือเป็น มือแบแตะที่แก้มข้างซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
4. แอบม่าน ฟังความ		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้าย กดไหล่ขวา มือ : ทำท่าบังสุริยาด้านซ้าย ลำตัว: โน้มมาด้านหน้าเล็กน้อย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
5. ที่ถามซัก		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาชี้ที่ปาก มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
6. แจ้ง ประจักษ์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาวางที่หน้าขาขวา</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
7. รีบรันเดิน บันมา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา-ซ้าย และขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองจับคว่ำแล้วปล่อยออกเป็นตั้งวงล่าง ในลักษณะเดิน</p> <p>เท้า : ลุกขึ้น แล้วเดินไปด้านหน้า 3 ครั้ง โดยก้าวเท้าซ้ายก่อน</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
<p>เพลงที่ 2 เพลงสีนวล 1.วันนี้สมคิด แล้ว</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองหุบจีบแล้ว ปล่อยออกคบที่ตัก(ปฏิบัติทั้ง ด้านซ้ายและขวา) เท้า : ประสมเท้าซ้ายและ ประสมเท้าขวา</p>
<p>2. เอือน</p>		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกคไหลขวา มือ : มือทั้งสองข้างท้าวสะเอว ด้านขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>
<p>3. อีแมวเอ๋ย</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจีบหงายระดับอก มือขวาท้าวสะเอวขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

4. จะเขาะเขี่ย		<p>คีรีระ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างชี้นิ้วหัก ข้อมือลง(ปฏิบัติทั้งด้านขวาและซ้าย) เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
5. ถากถาง		<p>คีรีระ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาโกยขึ้นในลักษณะชี้ นิ้ว แล้วคว่ำรวบนิ้ว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
6. เอือน		<p>คีรีระ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>
7. ให้หนัก หนา		<p>คีรีระ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจีบแล้ว คอบคัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
8. ให้คุ้ม		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างตกลายมือแล้วรวมมือ</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
9. คำแค้น		<p>ศีรษะ: เอียงขวา แล้วลอยหน้า</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหลวม แตะที่ปาก มือขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
10. เอือน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกคไหล่ขวา</p> <p>มือ : มือขวาจับคว่ำที่ชายพก มือขวาซ้ายตกลายมือระดับเอว (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p> <p>เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
11. แทนน้าคา		<p>ศิระษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหลวมแตะที่ตา แล้วสะบัดออก มือขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
12. จะค้องตี ค้องค้ำ		<p>ศิระษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาแบท่าทำตี แล้วชี้ที่ปาก</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p>
13. เอื้อน		<p>ศิระษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา</p> <p>เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
14. ก็ไม่คิด		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย ตั้งวงแขนตั้งระดับไหล่ซ้ายข้อมือ</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
15. ดาเขม่น เข่นเคี้ยว		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกคไหล่ขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว</p> <p>เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>
16. เคี้ยวฟัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ชายพกขวา</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
17. กูจะรำ รำพัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้ที่ปากซ้าย มือขวา ท้าวสะเอวขวา จากนั้นมือขวาชี้ นิ้วเคาะข้อมือ มือซ้ายท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
18. เอือน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างท้าวสะเอว ค้ำขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มาข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้าย ในลักษณะวงกลม</p>
19. ให้เจ็บจิต		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาท้าวสะเอวขวา มือ ซ้ายคบบอก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
20. ทางชะเง้อ แลเห็น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย และเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ลำตัว : ยึดตัวขึ้น เท้า : ซอยเท้า แล้วก้าวเท้าขวายึด เข้าตั้ง(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p>
21. เอื้อน		<p>ศีรษะ: ลักคอด้านขวากดไหล่ซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างวางที่หน้าขา ลำตัว : ย่อตัวลง โน้มตัวมา ด้านหน้าเล็กน้อย เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน</p>
22. เฟ่งพิศ		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา) มือ : มือซ้ายป้องหน้า มือขวา วางที่หน้าขาขวา เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
23. แต่งจรีต		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือขวาหุบสไบด้านขวา มือซ้ายเท้าสะเอว(ปฏิบัติทั้ง ด้านซ้ายและขวา) เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
24. หยิบโหย่ง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา และเอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำใน ลักษณะหยิบจับขึ้น มือขวาระดับ ชายพก มือซ้ายแขนคิงระดับไหล่ เท้า : ก้าวเท้าขวา ซ้าย และขวา จากนั้นหมุนรอบตัว</p>
25. ตรงมา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าโบก มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าซ้ายวางหน้า</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
เพลงที่ 3,4 และ 5 เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง และเพลงลา 1.		<p>ศีรษะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายท้าวสะเอว มือขวาจับสไบ</p> <p>เท้า : เดินเท้าซ้ายและเท้าขวา</p> <p>ในลักษณะวงกลม</p>
2.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่ามอง มือซ้ายจับหงายที่ชายพก มือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : เท้าขวาก้าวหน้า เปิดสันเท้าซ้าย</p>
3.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ไขว้มือซ้าย</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4.		<p>คีระษะ: เอียงซ้าย มือ : รวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
5.		<p>คีระษะ: เอียงขวา แล้วลอยหน้า มือ : ทำท่าข้ม มือซ้ายจับคว่ำที่ปาก มือขวาจับหงายที่ชายพก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
6.		<p>คีระษะ: ลอยหน้า แล้วสับคหน้า มือ : มือซ้ายแบลูปที่คอ มือขวาจับหงายที่ชายพก เท้า : เดินเข้าหาพระไชยเชษฐ กระทบเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7.		<p>คีรีชะ: เอียงซ้าย มือ : ยืนนาง เท้า : เท้าชิด เปิดปลายนิ้วเท้า</p>
8.		<p>คีรีชะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย มือ : ทำวสะเอวทั้งสองมือ(ทำ ล้อตะเกียง) เท้า : ก้าวเท้าขวา และเท้าซ้าย จากนั้นชอยเท้ากระโดดเท้าคู่ เสียง : ร้องเสียงแมว แมว ตาม จังหวะที่ก้าวเท้า</p>
9.		<p>คีรีชะ: ลักคอ มือ : รำสาย เท้า : ถัดเท้าขวา</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
10.		<p>ศิริษะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองล่อแก้ว แล้ว ปล่อยออกในลักษณะตั้งวงล่าง และตั้งวงชายพก เท้า : ประเท้าแล้ววางหน้าและ หลัง บน 2 ล่าง 4</p>
11.		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : ยืนนาง เท้า : เท้าชิด เปิดปลายนิ้วเท้า</p>
เพลงที่ 6 เพลงเข็ญ 1. ครั้นถึงแถว ทิม		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่ารำร้าย เท้า : ก้าวเท้าขวาางสั้นเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3</p>

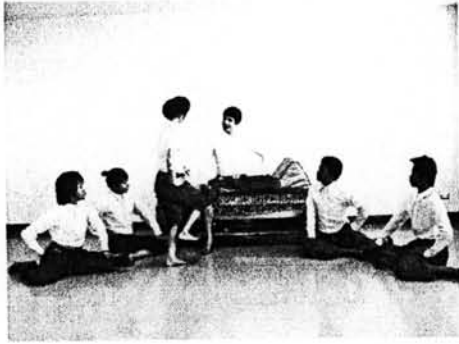

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2. ริมประตู		<p>ศิระ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่าโบก มือขวาค้างวงบน</p> <p>มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : เท้าซ้ายก้าวหน้า เปิดสันเท้าหลัง</p> <p>ทศ : หันทศที่ 3</p>
3. แกล้งหยุดอยู่		<p>ศิระ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ทำท่าโบก มือขวาค้างวงบน</p> <p>มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ถอนเท้าขวา ประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทศ : หันทศที่ 3</p>
4. คุณคน		<p>ศิระ: เอียงซ้าย ในลักษณะชะเง้อมอง</p> <p>มือ : มือขวาค้างวงล่าง มือซ้ายตั้งวงระดับเอว</p> <p>ลำตัว : ปิดตัวขึ้น</p> <p>เท้า : ซอยเท้าแล้วก้าวเท้าขวา ปิดเข่าตั้ง</p> <p>ทศ : หันทศที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
5. ทางซ้าย ขวา		<p>คีระระ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่ามอง มือซ้ายจับหาง ที่ชายพก มือขวาจับส่งหลัง(ปฏิบัติ ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา)</p> <p>เท้า : ขอบเท้าวนไปหาพระไชย เชษฐและพระที่เลี้ยงทั้งสี่</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 1</p>
6. แลพบสบ เนตร		<p>คีระระ: เอียงขวา ในลักษณะมอง พระไชยเชษฐ์</p> <p>มือ : มือซ้ายค้ำวงล่าง มือขวาค้ำ วงระคับเอว</p> <p>เท้า : ขอบเท้าไปหาพระไชย เชษฐ์แล้วสะคุดเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 1</p>
7. เจ้าราชา		<p>คีระระ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายไว้มือ มือขวาท้าว สะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 4</p>

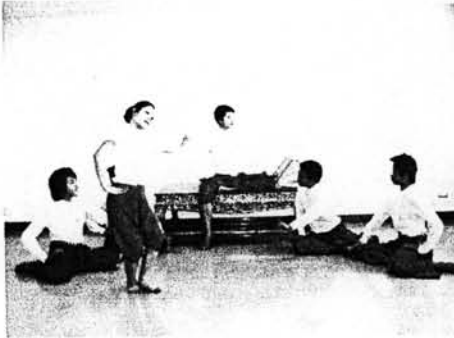
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
8. นางวิฬาร์		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายที่อก มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
9. เอี้ยหัวร่อ งอแง		<p>ศิรณะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับคว่ำที่ปาก แล้วกลายมือเป็นแบแตะที่แก้ม เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
10. แล้วทำ เสียงแหบ แสบคอ		<p>ศิรณะ: ลอยหน้า มือ : มือซ้ายแบบรูปที่ลาคอ 4 ครั้ง มือขวาจับหงายที่ชายพก ลำตัว : ยืนตัวตรง เท้า : ประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
11. พุดพ้อ		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้นิ้วตัวคนิ้ว มือขวา จับส่งหลัง เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เขยรู้แล้วก้าวเท้าขวามาด้านหน้า เปิดสันเท้าหลัง ทิส : หันทิสที่ 1</p>
12. เปรียบ เปรย		<p>ศิริษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือทั้งสองตกปลายมือ แล้วรวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย และก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
13. เขี่ยหั้น		<p>ศิริษะ: ลอยหน้า มือ : มือทั้งสองชี้นิ้วหักข้อมือ อยู่คู่กัน เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เขยรู้กระเทียบเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 1</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
14. นีหรือ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ชายพกด้านขวา เท้า : เดินซอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
15. ภูมินทร์		<p>ศีรษะ: มองพระไชยเชษฐ มือ : มือซ้ายเขยกลางพระไชย เชษฐ มือขวาทำวสะเอวด้านขวา เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
16. ปีน เหม็นค		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าบัวชูฝึก มือขวาพรม สีหน้า มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 4</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
17. โอ๊ยไม่ ทัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือทั้งสองตั้งวงล่างอยู่คู่ กัน ลำตัว : โน้มมาด้านหน้าเล็กน้อย เท้า : กระโดดประสมเท้าซ้าย แล้วดอนเท้าซ้ายประสมเท้าขวา (ปฏิบัติ 4 ครั้ง) ทิส : หันทิสที่ 1</p>
18. เห็นเลย ประหลาดนัก		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ชายพกด้านขวา เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ แล้วกระที่บเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 1</p>
19. แต่แรกคิด ว่าใคร		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายทำ สะเอว เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน เปิด ปลายนิ้วเท้า ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
20. หาไหน หนอ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาชี้นิ้วผายมือออก มือซ้ายท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : เดินขึ้นมาด้านหน้าเวทีแล้ว เดินวนลง ไปด้านหน้าพระพิ์เฉียง ทั้งสี่</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 4</p>
21. เออมีรู้		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาดั้งวางแขนคึงสาย</p> <p>ข้อมือ มือซ้ายท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 4</p>
22. หม่อมพ่อ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองไหวระดับอก (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย และก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 4</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
23. เจ้าท่อน สัก		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาตั้งฉากแบ่มือออก</p> <p>มือซ้ายค่อศอกขวา</p> <p>เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
24. ข้าแปลก หน้าไป		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกคไหล่ขวา</p> <p>มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย</p> <p>จับคว่ำระดับอก แล้วกลายมือ</p> <p>ออกเป็นตกลายมือ(ปฏิบัติ 5</p> <p>ครั้ง)</p> <p>เท้า : ถอนเท้าขวา และถอนเท้า</p> <p>ซ้าย</p> <p>ทิศ : หันระหว่างทิศที่ 1 และ 2</p>
25. มิได้ทัก		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงแขนตั้งระดับ</p> <p>ไหล่ซ้ายข้อมือ มือขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
26. ชั่งมีคมน ม้วนัก		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาจับสไบขวา มือซ้ายจับสไบซ้าย กวาดไปที่พระที่เลี้ยงทั้งสี่ เท้า : เดินชอยเท้าไปที่พระที่เลี้ยงทั้งสี่ ทิส : เดินชอยเท้าไปตามลำดับทิสที่ 2, 1 และ 4</p>
27. มาทำไม		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจับคบตัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 1</p>
28. อันผู้หญิง สิงหล		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหางที่อก มือขวาท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 3</p>

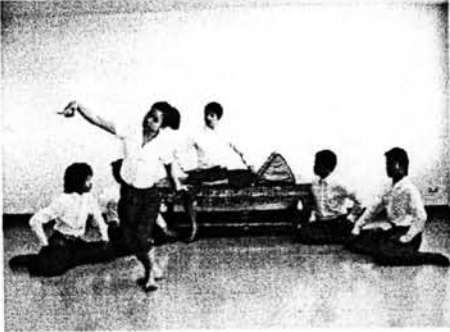

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
29. คนแสน ร้าย		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาชี้นิ้วตัวค มือซ้าย ท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3</p>
30. มาติดตาม		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าผาลาสั้นแขนตั้ง เท้า : ถอนเท้าขวาวางเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3</p>
31. ความอาย		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : มือขวาจับสไบรวบเข้ากับ มือซ้าย เท้า : เดินซอยเท้าไปหาพระพี่ เลี้ยงทั้งสี่ ทิส : หันทิสที่ 2 และ 4</p>

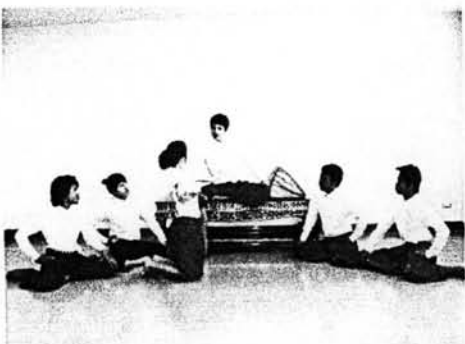

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
32. ไปเสียบ ไห		<p>ศัรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างจับหงายแล้ว กลายมือเป็นตั้งวง</p> <p>เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
33. หรือเอา อายุชายฝาก ไว้กับใคร		<p>ศัรษะ: ลอยหน้า มองพระพี่เลี้ยง</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างคลักพระพี่ เลี้ยง 1,2 และ3</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า เดินเข้าไปที่พระ พี่เลี้ยงทั้งสี่</p> <p>ทิศ : เดินเข้าไปทิศที่ 2 และ 4</p>
34. จึงอุตสาห์		<p>ศัรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ซ้ายพกขวา</p> <p>เท้า : ตั้งเข้าขวา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
35. มาได้		<p>ศิริษะ: เอียงขวา กลับเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงล่างคู่กัน ไล่มือลง ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา</p> <p>เท้า : เท้าขวาก้าวไขว้หน้า</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
36. ใครรู้		<p>ศิริษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายชี้ไปที่อกของพระไชยเชษฐา มือขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายกระแทบเท้าขวา</p> <p>เข้าหาพระไชยเชษฐา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
เพลงที่ 7 เพลงเทพทอง 1. บัดนั้น		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย กลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองแบ เรียงกันอยู่ที่สะเอวขวา</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 3</p>

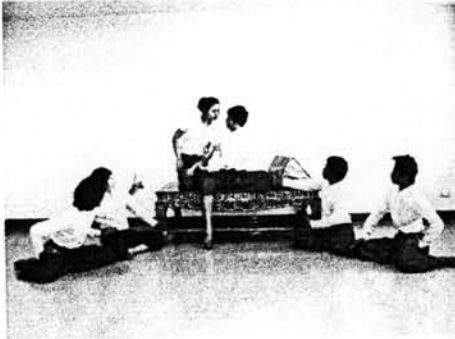

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
2. วิหาร		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายระคับอก มือขวาทำวสะเอวขวา เท้า : ยืนเท้าชิดกัน เปิดปลายนิ้วเท้า ทิส : หันทิสที่ 3</p>
3. ปรบมือแล้วเหยยหยัน		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : ทำท่าปรบมือ เท้า : เดินชอยเท้าเข้าหาพระไชยเชษฐ กระทบเท้าขวา ทิส : เดินชอยเท้าไปทิสที่ 1</p>
4. ชะช่าง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : ทำท่าปรบมือ แล้วหยิบจับคตคักสองมือ เท้า : ก้าวเท้าซ้าย ประสมเท้าขวา ทิส : เดินชอยเท้าไปทิสที่ 3</p>

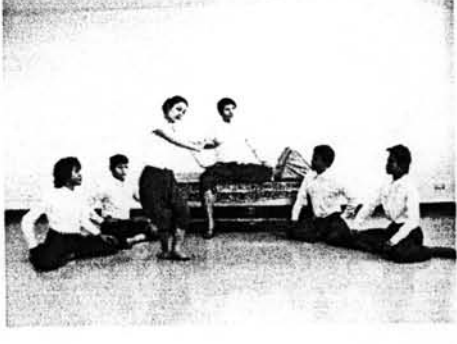
ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
5. ถ่อมตัว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ปาดมือขวาตาลดลง มือซ้าย ท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>
6. ชั่ววันนั้น		<p>ศีรษะ: เอียงขวา กลับเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาชี้ นิ้วตัวนี้เข้าหา ตัว แล้วชี้ นิ้วหักข้อมือที่ระดับ ศีรษะ มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา และก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>
7. จะมาดูโทษ ทัณฑ์		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างหุบจับคบ ที่ตัก</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

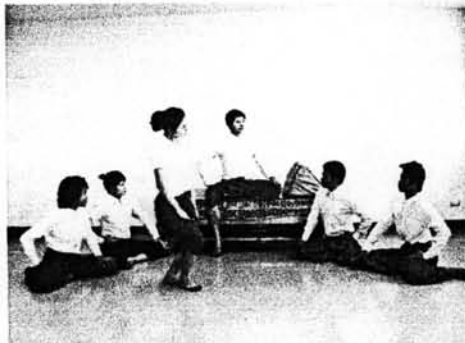
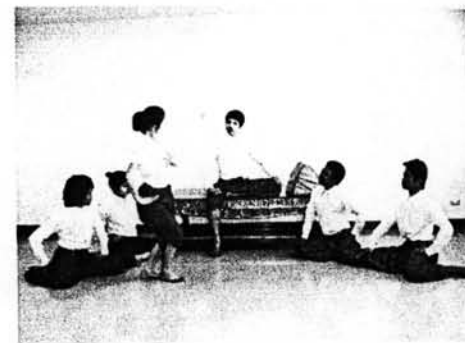
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
8. ในวันนี้		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาจับนิ้วหักข้อมือที่ ระดับศิริษะ มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทศ : หันทศที่ 3</p>
9. นี้เคชะ		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายทำว สะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2</p>
10. ท่านพระ พี่เลี้ยงช่วย		<p>ศิริษะ: ลอยหน้า มองพระพี่เลี้ยง ทั้งสี่</p> <p>มือ : มือทั้งสองทำท่าไหว้</p> <p>เท้า : นั่งลง เดินเข้าไหว้พระพี่ เลี้ยงทั้งสี่ 3 ครั้ง</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2 และ 4</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
11. ถ้าหาไม		<p>คีรีษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงสายข้อมือ มือ ขวาท้าวสะเอว เท้า : นั่งคุกเข่า ทิส : หันทิศที่ 2</p>
12. ก็จะมีว		<p>คีรีษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างหงายแบ ผายมือออก เท้า : ยืนเข่า ทิส : หันทิศที่ 2</p>
13. เป็นศี		<p>คีรีษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหงายแบ ผายมือออก เท้า : เดินเข่าถอยหลังลงทับพระ ที่เลี้ยง ทิส : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
14. หม่อมเม็ย		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาขึ้นนิ้ว มือซ้ายท้าว</p> <p>สะเอว</p> <p>เท้า : ลูกขึ้นยืนเข้า</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
15. จะเกษม		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงแขนคิง</p> <p>ระดับไหล่</p> <p>เท้า : ลูกขึ้นยืน</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>
16. เปรมปรีดี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับคว่ำที่ปาก แล้ว</p> <p>กลายเป็นมือแบตะที่แก้ม</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>และก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

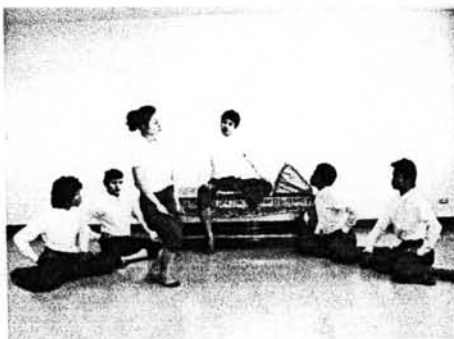
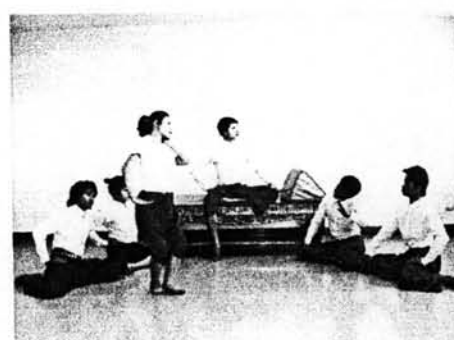
ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
17. จะนั่งล้อม สามี		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างจับส่งหลัง เดินมือขึ้นเล็กน้อย</p> <p>เท้า : เดินชอยเท้าหมุนทาง ด้านซ้ายเข้าหาพระไชยเชษฐ ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
18. เป็นวงกง		<p>ศิริษะ: ลอยหน้า</p> <p>มือ : มือทั้งสองวางที่หน้าขา ใน ลักษณะที่อยู่ไม่นิ่ง</p> <p>ลำตัว : ทำตัวโยกเขกไปมา</p> <p>เท้า : กระโดดขึ้นเตียง นั่ง ด้านขวาของพระไชยเชษฐ ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
19. กว่าจะคิด		<p>ศิริษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
20. คีนหลัง		<p>ศิริษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่าบัวชูฝัก มือขวาพรม สี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
21. ถึงแม่ลูก		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาจับนิ้วเคาะข้อมือ แล้วส่งมือขึ้นนิ้วขึ้นระดับศิริษะ มือ ซ้ายท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
22. พอกระดุก ละเอียด		<p>ศิริษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายค้ำวงแขนตั้ง มือ ขวาปาดที่แขนซ้าย(ปฏิบัติทั้ง ด้านซ้ายและด้านขวา)</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา และก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>

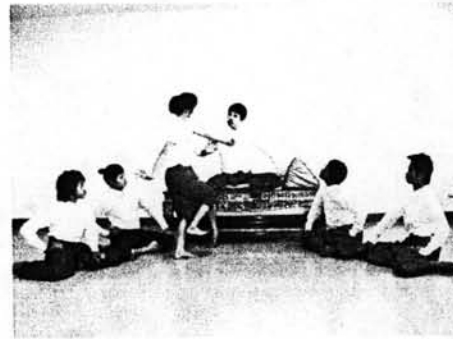
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
23. จนเป็นผง		<p>ศิระ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างถูกันแล้วไต่ มือออก เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ์กระที่บเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
24. นี่หากว่า		<p>ศิระ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจีบแล้ว คบคัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
25. วิพาร์		<p>ศิระ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจีบหงายระดับอก มือขวาท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

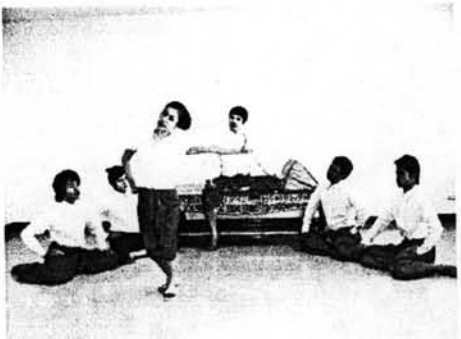

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
26. พาคันคอง		<p>คีระมะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาวาดนิ้วเป็นวงเข้าหาตัว แล้วพลิกมือวาดออก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
27. จึงได้พบ		<p>คีระมะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างคดปลายมือแล้วรวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
28. สบองค์		<p>คีระมะ: เอียงขวา มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>

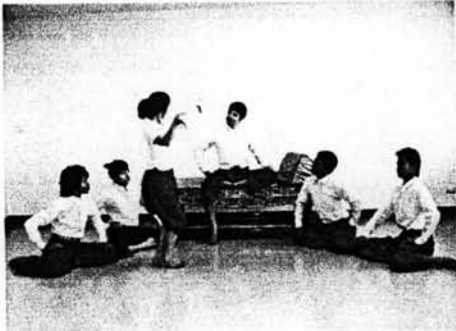

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
29. เจ้าท่อน ไม้		<p>ศัรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาดั้งฉากแบมือออก มือซ้ายต่อศอกขวา เท้า : เดินเข้าหาพระไชยเชษฐ ทิส : หันทิสที่ 1</p>
30. แต่เจ็บ อาย		<p>ศัรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองทำท่าปรบมือ ระคับสายตา เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
31. เพียงนี้		<p>ศัรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างหุบจีบคบ ตัก เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

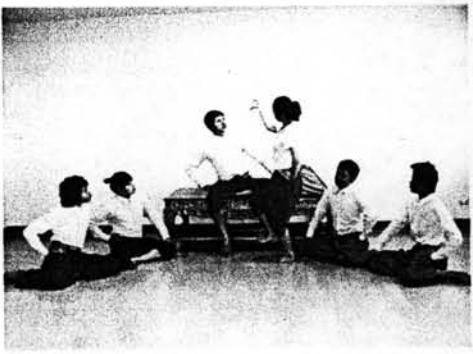

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
32. แล้วมิสา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงแขนตั้งระดับ ไหล่ซ้ายข้อมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
33. ยังจะมา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจีบตบ ตัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
34. ลอยนวล		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจีบคว่ำแล้วกลายมือ ออกเป็นมือแบแตะที่แก้ม มือขวา ท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย จากนั้นก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
35. ชวนไป ใหม่		<p>ศิระชะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างจับหงายแล้ว สะบัดจับเป็นดั่งวงล้ออยู่คู่กัน</p> <p>เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ ก้าวเท้าซ้ายกระที่บเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 1</p>
36. สบถเสียบ		<p>ศิระชะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายท้าว สะเอว</p> <p>เท้า : เดินขอยเท้าขึ้นมาด้านหน้า เวที เท้าทั้งสองข้างชิดกันเปิด ปลายนิ้วเท้า</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>
37. แล้วยะ		<p>ศิระชะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>

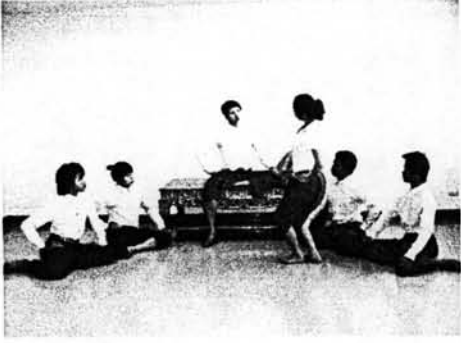
ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
38. ชีคร้านไป		<p>ศีรษะ: ลักคอกซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว เท้า : ถอนเท้าซ้าย ขวา และซ้าย ทิศ : หันระหว่างทิศที่ 1 และ 2</p>
39. เขาไม่ขอ พอใจ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา กลับเอียงซ้าย มือ : มือซ้ายจับหางที่ชายพก มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา จากนั้นก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
40. เห็น เหม็นค		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับหางกลายมือ ออกเป็นค้วงในลักษณะตะแคง มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : เดินขอยเท้าวนทาง ด้านซ้ายเข้าหาพระไชยเชษฐ ก้าว เท้าซ้ายกระทบเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 1</p>

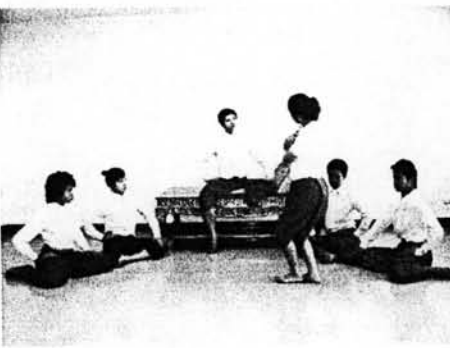
ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
เพลงที่ 8 เพลงกระบอก สองไม้ 1. นำเขยนำ หัวร่อ		ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับคว่ำแล้วกลายมือ ออกเป็นมือแบตะที่แก้ม มือขวา ท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย จากนั้นก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 3
2. ซ่ามิไซ้		ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงแขนตั้งระดับ ไหล่ซ้ายข้อมือ มือขวาท้าวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 3
3. บ้ายอ		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างจับหางงอ สอระดับไหล่ แล้วไสมือขึ้น เล็กน้อย เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2

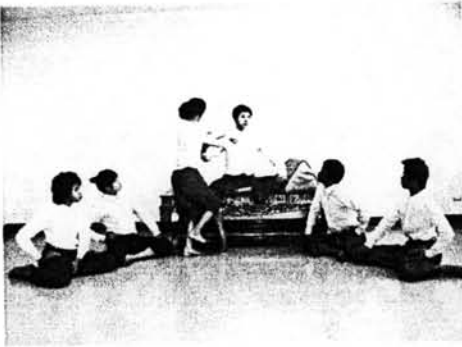
ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
4. อย่าเสริม ส่ง		<p>ศัรณะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างไล่จับขึ้น เป็นท่าพรมสี่หน้า เท้า : เดินซอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ จากนั้นก้าวเท้าซ้ายกระที่บ เท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
5. ถึงเป็นสัตว์		<p>ศัรณะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาควัดนิ้ว มือซ้ายท้าว สะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
6. เดียรจณาน		<p>ศัรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายควัดนิ้ว มือขวาท้าว สะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7. ก็พานตรง		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาทำท่าพรมสี่หน้า มือซ้ายทำวสะเอว เท้า : เดินชอยเท้าวนทาง ค้ำซ้ายเข้าหาพระไชยเชษฐา แล้ว ก้าวเท้าซ้ายกระทบเท้าขวา ทศ : หันทิศที่ 1</p>
8. ไม่รักคบ		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาดั้งวงแขนตั้งระดับ ไหล่ มือซ้ายทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทศ : หันทิศที่ 4</p>
9. คนหลง		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างตกปลายมือ แล้วรวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทศ : หันทิศที่ 4</p>

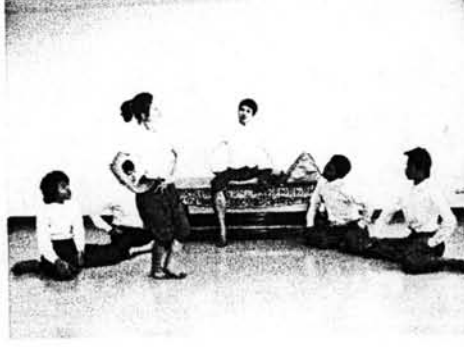
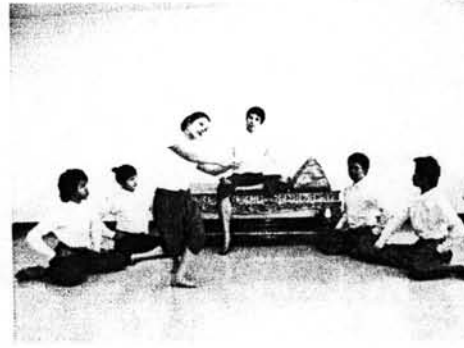
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10. เมามัว		<p>ศัรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับสไบ มือขวาทำวสะเวย จากนั้นรวมมือ เท้า : เดินวนขึ้นด้านหน้าเวทีแล้วหันมองพระไชยเชษฐ ทิส : หันทิสที่ 1</p>
11. คิดมา		<p>ศัรณะ: เอียงซ้าย มือ : ทำทำยีนนาง เท้า : ยืนเท้าชิด เปิดปลายนิ้วเท้า ทิส : หันทิสที่ 4</p>
12. นำอาช		<p>ศัรณะ: เอียงขวา มือ : มือขวาควัดนิ้ว มือซ้ายทำวสะเวย เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 4</p>

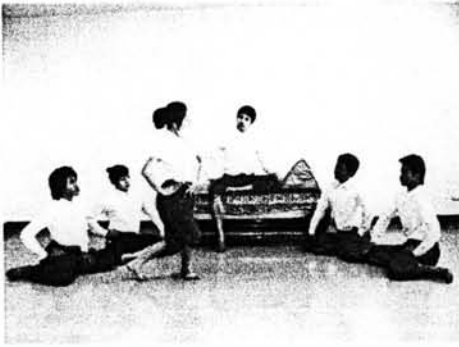

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
13. ชายมุกทะลุ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองท้าวสะเอว ด้านขวา ลำตัว : ยักเอียง ยึดตัวขึ้น เท้า : ก้าวเท้าซ้ายมาข้างหน้า เปิดสันเท้าหลัง ทิศ : หันทิศที่</p>
14. แต่เขาบู		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้นิ้วในลักษณะ ตะแคงไสมือออก มือขวาท้าว สะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 4</p>
15. ก็เชื้อ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองท้าวสะเอว ด้านซ้าย เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 4</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
16. ว่าเมียบขี้		<p>คีรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายควัดนิ้ว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 4</p>
17. นาง เหล่านั้น		<p>คีรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายขึ้นนิ้ววาดออก มือ ขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวขาขวาไขว้หน้า เปิดสัน เท้าหลัง ทิศ : หันทิศที่ 4</p>
18. ทั้งรัก		<p>คีรณะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่ารัก มือทั้งสอง ประสานที่อก เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิศ : หันทิศที่ 4</p>

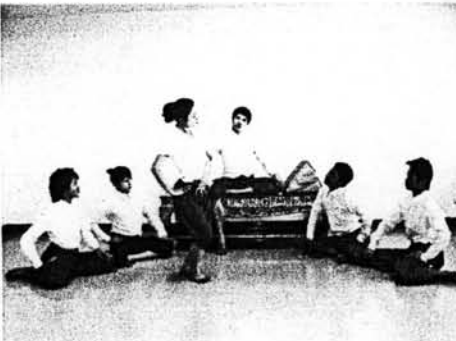

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
19. ทั้งกลัว		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่ากลัว มือทั้งสอง ประสานแทรกนิ้วที่อก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิศที่ 4</p>
20. ควรเป็น เมียเป็นผัว		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : มือซ้ายชี้นิ้วเคาะข้อมือ มือ ขวาชี้นิ้วเคาะข้อมือ เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา จากนั้นก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิศที่ 4</p>
21. ทั้งเจ็ดนาง		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : มือทั้งสองชี้นิ้ว สี่ข้อมือกัน แล้วไล่ไล่พระไชยเชษฐ เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ ก้าวเท้าซ้ายกระที่บเท้าขวา ทิส : หันทิศที่ 1</p>

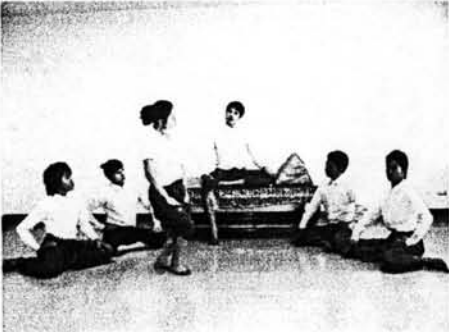
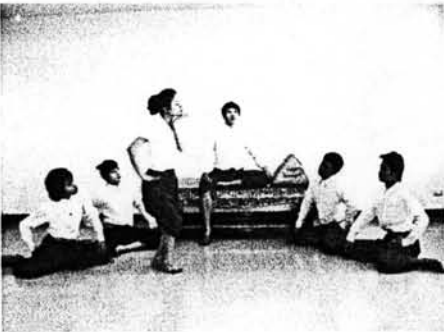
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
22. ที่จริงเล่า ถึงเขา		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายทำว สะเอว เท้า : เดินขอยเท้าขึ้นมาด้านหน้า เวทียืนเข้าชิดเปิดปลายนิ้วเท้า ทิส : หันทิสที่ 1</p>
23. จะขยง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างจับหางงอ ศอกระดับไหล่ แล้วไขว้มือขึ้น เล็กน้อย เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
24. แม่นไม้ หลง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายขึ้นนิ้ววาคเป็น วงกลม มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
25. กี่จะสงสัย บ้าง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองท้าวสะเอวขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
26. นีมีดมน		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองท้าวสะเอวขวา เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
27. กระไร		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : หยิบจับรวมมือระดับอก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายมาข้างหน้าเปิด สันเท้าหลัง ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
28. ไม่รุ่งรอง		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำกลาย มือออก ทำท่าพรมสี่หน้า เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
29. ช่างเชื่อว่า		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างท้าวสะเอว ขวา เท้า : ก้าวเท้าขวามาด้านหน้า เปิดสันเท้าหลัง ทิส : หันทิสที่ 2</p>
30. ลูกนาง		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาขึ้นนิ้วเคาะข้อมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

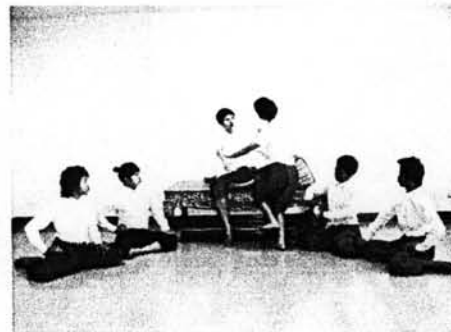
ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
31. เป็นท่อน ไม้		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาดึงฉากแบมือออก มือซ้ายต่อศอกขวา</p> <p>เท้า : เดินเข้าหาพระไชยเชษฐ</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 1</p>
32. แต่เด็กเด็ก		<p>ศิรณะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายแบปาดมือลาดลง มือขวาทำวสะเวย</p> <p>เท้า : เท้าชิดกันเปิดปลายนิ้วเท้า</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
33. กะจิดริด		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ทำท่ากระจิดริด จีบสามนิ้ว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>

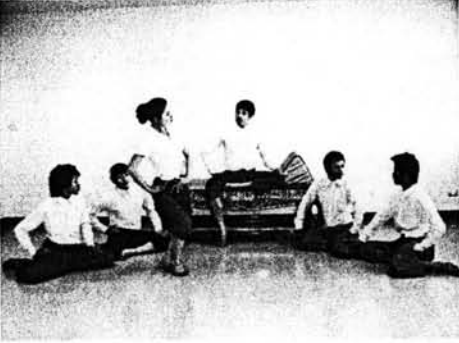

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
34. ฟินิจดู		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างเท้าสะเอว ขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
35. ก็รู้ยู่ลิน		<p>ศิริษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างเท้าสะเอว ขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา จากนั้นก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
36. ว่าท่าใส่		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างจับตะแคง แล้วไสมือออกเป็นตั้งวง เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
37. เมื่อเห็น เป็นจริงแล้ว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายท้าว สะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
38. ก็แล้วไป		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างหุบจีบคบ คัก</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
39. แยกหน้า มาไซ		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า</p> <p>มือ : มือซ้ายแบรองใต้คาง มือ ขวาท้าวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
40. ที่เพิงพล		<p>คีระมะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาขึ้นนิ้วลงที่พื้น มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ซอยเท้าวนทางด้านซ้ายเข้าหาพระไชยเชษฐ ทิส : หันทิสที่ 3</p>
41. ถ้าเป็นใจ อีแมว		<p>คีระมะ: ลอยหน้า มือ : มือซ้ายคอบอก มือขวาทำวสะเอว เท้า : เดินซอยเท้ามาที่หน้าเวที ก้าวเท้าซ้ายกระทบเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 3</p>
42. แล้วผู้ตาย		<p>คีระมะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ค้ำขวา ลำตัว : ยักเอียง ยึดตัวขึ้น เท้า : ถอนเท้าซ้ายก้าวเท้าขวามา ค้ำหน้า เปิดสันเท้าหลัง ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
43. ไม่อยาก ง้อ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายตั้งวงแขนคิงระดับ ไหล่ซ้ายข้อมือ มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทศ : หันทศที่ 2</p>
44. ขอกราบ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายกลายมือ ออกเป็นตั้งวง มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทศ : หันทศที่ 2</p>
45. เมือง สิงหล		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาจับนิ้วลงที่พื้น มือ ซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทศ : หันทศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
46. จะมอด ม้วยด้วยโถม		<p>คีรีชะ: เอียงขวา มือ : ผายมือทั้งสองข้างออก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
47. นางเจ็ด คน		<p>คีรีชะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาขึ้นนิ้วหักข้อมือ ระดับคีรีชะ มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าขวากระทบเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
48. กว่า กระดุกจะป็น เป็นผงเลย		<p>คีรีชะ: ลอยหน้า มือ : ญมือทั้งสองข้างแล้วไล่ไล่ พระไชยเชษฐ เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ แล้วก้าวเท้าขวากระทบเท้า ซ้าย ทิส : หันทิสที่ 1</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงที่ 9 เพลงสาริกา แก้ว รวบ 2 คำ 1. นำเขยนำ อดสู		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเวย ค้านขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2
2. ช่างคิจริง		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้นิ้วคาะข้อมือ มือ ขวาทำวสะเวย เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวาไป ช่างหน้า เปิดสันเท้าหลังหนัก หน้า-หนักหลัง ทิศ : หันทิศที่ 2
3. นิ่งสูคูดา เฉย		ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเวย ค้านขวา เท้า : เท้าขวาวางหน้า เปิดสันเท้า หลัง หนักหน้า-หนักหลัง ทิศ : หันทิศที่ 2

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
4. ทรหด อดทน		<p>ศิริษะ: ลักคอกซ้ายกดไหล่ขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา ในลักษณะมือแบทั้งสอง มือ</p> <p>เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวา ไปข้างหน้า เปิดส้นเท้าหลังหนัก หน้า-หนักหลัง</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
5. เป็นคนเคย		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายจับหางยี่อก มือ ขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
6. นิจาเอ๋ย		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างเหยียดจับตบ ตัก</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7. หลงไหล		<p>คีรณะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายจับสไบ มือขวาทำวสะเอา</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
8. แล้วย้ายพลอย		<p>คีรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาจับสไบแล้วสะบัดมือซ้ายตั้งวงที่ชายพก</p> <p>เท้า : เดินชอยเท้าวนทาง</p> <p>ด้านซ้ายเข้าหาพระที่นั่งทั้งสอง</p> <p>ทิส : เดินชอยเท้าไปทิสที่ 2 และ 3</p>
9. จะว่าเหนือ		<p>คีรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองหุบจับแล้วควดัก</p> <p>เท้า : เดินชอยเท้าขึ้นมา</p> <p>ด้านหน้าเวที</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10. ก็เหน้อย		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายที่อก มือ ขวาทำวสะเวย เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 2</p>
11. เมื่อขลุค คาง		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย มือ : มือซ้ายแบมือแตะที่คาง มือ ขวาทำวสะเวย เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>
12. ถึงฉาก ฉาง		<p>ศิรณะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาขึ้นนิ้ว วาคนิ้วออก แล้วควัดกลับ มือซ้ายทำวสะเวย เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
13. อย่างไร		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างหุบจับคบ ตัก</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>
14. ไม่ราดอย		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายตกลายมือระดับ ไหล่ แล้วพลิกมือเป็นตั้งวงแขนตั้ง ระดับไหล่ ส่ายข้อมือ</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 2</p>
15. จะกลับไป ในวัง		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ทำท่าโบก มือขวาดังวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวขาขวามาด้านหน้า เปิด สันเท้าหลัง</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
16. เอือน		<p>ศิริษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเวย ขวา เท้า : ก้าวขาขวามาด้านหน้า เปิด สันเท้าหลัง หน้าหน้า-หนักหลัง ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
17. นั่งคอย		<p>ศิริษะ: หน้าตรง มือ : มือขวาวางที่หน้าขาขวา มือซ้ายจับหางที่ชายพก เท้า : กระโดดลงนั่งตั้งเข่า ด้านขวา ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
18. เยาะนาย เล่น		<p>ศิริษะ: ลอยหน้า มือ : มือทั้งสองข้างขึ้นนิ้วหัก ข้อมือลง เท้า : นั่งตั้งเข่าด้านขวา ทิศ : หันทิศที่ 3</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
19. ตักหน้อย		<p>ศิระ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองหยิบจับแล้วคบ</p> <p>ตัก</p> <p>เท้า : นั่งตั้งเข่าด้านขวา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
20. เติคหนึ่ง ธา		<p>ศิระ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาทำท่ากระจิดริด จับสามนิ้ว มือซ้ายจับหงายที่ชายพก</p> <p>เท้า : นั่งตั้งเข่าด้านขวา</p> <p>ทิศ : หันทิศที่</p>
21. ขอกราบ ลาฝ่าเท้าท่าน ทั้งสี่ซึ่งมี พระคุณแก่ตัว ข้า		<p>ศิระ: ลอยหน้า ขณะไหว้ก้ม</p> <p>ศิระ: เล็กน้อย</p> <p>มือ : มือทั้งสองทำท่าไหว้แล้ว</p> <p>ไสไปที่พระพี่เลี้ยงทั้งสี่</p> <p>เท้า : ลงนั่งคุกเข่า แล้วเดินเข้าไปที่พระพี่เลี้ยงทั้งสี่</p> <p>ทิศ : เดินเข้าไปทิศที่ 2 และ 4</p>

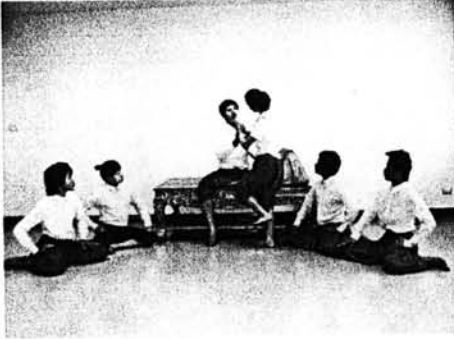
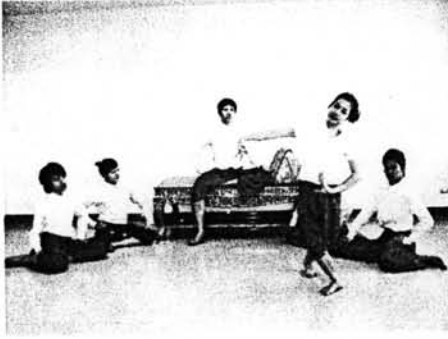

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
22. แม่นชีวิต		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายที่อก มือ ขวาทำวสะเอว เท้า : นั่งคุกเข่า ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
23. ยังไม่		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายตั้งวงส่ายข้อมือ มือ ขวาทำวสะเอว เท้า : นั่งคุกเข่า ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
24. มรณา		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : ผายมือทั้งสองข้างออก เท้า : นั่งคุกเข่า ทิศ : หันทิศที่ 2</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
25. จะอุตส่าห์		<p>คีรณะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ขวา</p> <p>เท้า : ตั้งเข่าขวาขึ้น เตรียมลูก</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2</p>
26. ทดแทน		<p>คีรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : โภยมือทั้งสองข้างขึ้น</p> <p>เท้า : ลูกขึ้น เดินวนด้านซ้ายเข้า</p> <p>หาพระไชยเชษฐ</p> <p>ทศ : หันทศที่ 1</p>
27. ท่านคน ตรง		<p>คีรณะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : ทำท่าบัวชูฝัก มือขวาพรม สีหน้า มือซ้ายจีบส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้าย กระทับเท้าขวา</p> <p>ทศ : หันทศที่ 1</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
เพลงที่ 10 เพลงร่าย 1. แล้วเส แสร้งปากว่า ตาค้อน		ศีรษะ: เอียงซ้าย มองค้อนพระไชย เขยจู๋ มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว เท้า : ยืนตรงเท้าชิด เปิดปลาย นิ้วเท้า ทิศ : หันทิศที่ 2
2. แสนงอน		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ขวา เท้า : ถอนเท้าซ้าย ก้าวเท้าขวาไป ข้างหน้า เปิดส้นเท้าหลัง ทิศ : หันทิศที่ 3
3. แต่งจจริต หยิบหย่ง		ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับคว่ำที่ชายพก มือ ขวาจับคว่ำแขนตึงระดับไหล่ (ปฏิบัติทางด้านซ้ายและขวา 3 ครั้ง) เท้า : ก้าวขาซ้ายและขาขวา ทิศ : หันทิศที่ 3

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
4. คืบเข้าใน วังดั่งจ้านง		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าโบก มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าขวามาด้านหน้า เปิดส้นเท้าหลัง ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
5s. ไป ปราสาทโคม ขงสุวิธยา		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองทำท่าไหว้ ด้านซ้าย เท้า : ก้าวเท้าซ้ายกระดกเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
เพลงที่ 11 เพลงเซ็ด 1.		<p>ศิริษะ: ลอยหน้า ขณะไหว้ก้ม ศิริษะเล็กน้อย มือ : มือทั้งสองทำท่าไหว้พระพี เฉียงทั้งสี่ เท้า : ลงนั่งคุกเข่า แล้วเดินเข้าไป ที่พระพีเฉียงทั้งสี่ ทิศ : เดินเข้าไปทิศที่ 2 และ 4</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
2.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย มือขวาจับหงายที่ชายพก(ปฏิบัติ ทั้งด้านซ้ายและขวา) เท้า : เดินเข้า 2 ครั้ง ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
3.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : ทำท่าเดิน มือทั้งสองข้าง หยิบเงินปล่อยคังวง(ปฏิบัติทั้ง ด้านซ้ายและขวา) เท้า : ลุกขึ้นทำท่าเดิน 2 ครั้ง ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
4.		<p>ศีรษะ: สะบัดหน้า แล้วเชิดหน้าได้ พระไชยเชษฐ มือ : ปล่อยมือตามสบาย เท้า : เดินธรรมดาอย่างไม่มีจริต ทิศ : หันทิศที่ 1</p>

ท่าที่/บทร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
5.		<p>คีระชะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าไหว้ ไส่มือใส่พระ ไชยเชษฐ เท้า : เดินเข้าหาพระไชยเชษฐ กระต๊อบเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 1</p>
6.		<p>คีระชะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาจับสไบ มือซ้ายตั้ง วงที่ชายพก เท้า : ทำท่าเดิน 4 ครั้ง เดินขึ้น ด้านหน้าเวทีแล้วอ้อมด้านหลัง พระพี่เลี้ยงวนเข้าด้านหลังเวที ทิส : หันทิสที่ 3 และ 1</p>
7.		<p>คีระชะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : ทำท่าชักแป้งผัดหน้า (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา) เท้า : ซอยเท้าเข้า</p>

ความหมายของท่ารำ

ท่ารำเพลงร่ายนอกและเพลงสีนวล แสดงให้เห็นอารมณ์ของนางวิพารที่มีความตั้งใจจะไป
เยาะเย้ยพระไชยเชษฐ

ทำรำเพลงเร็วและเพลงฉิ่ง แสดงให้เห็นถึงอาการแสดงตัวของนางวิพาร์ ซึ่งกำลังมองดู และกำลังจะมาเยาะเย้ยพระไชยเชษฐา โดยการล้อเล่นตะเกียงกับพระที่เลี้ยงทั้งสี่

ทำรำเพลงลา นางวิพาร์แสดงให้เห็นว่าตนคือนางวิพาร์ ซึ่งขณะนี้มาถึงขุมประตูเมืองแล้ว
ทำรำเพลงเย้ย แสดงให้เห็นถึงนางวิพาร์กำลังว่ากล่าวประชดประชันพระไชยเชษฐา

ทำรำเพลงเทพทองและทำรำเพลงกระบอกสองไม้ แสดงให้เห็นว่านางวิพาร์เย้ยหยัน เยาะเย้ยพระไชยเชษฐา

ทำรำเพลงสาธิตาแก้วรวบ 2 คำ แสดงให้เห็นว่านางวิพาร์ได้เย้ยหยัน ประชดประชันพระไชยเชษฐาจนพอใจแล้ว และกำลังจะกลับเข้าเมือง

ทำรำเพลงเชิด แสดงให้เห็นว่านางวิพาร์ยังไม่หายโกรธพระไชยเชษฐาและพระที่เลี้ยงทั้งสี่ มีบุญคุณ แต่นางวิพาร์ต้องรีบกลับไปเฝ้านางสุวิธยา

ตารางแสดงการใช้วัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย การใช้สีหน้าและอารมณ์

การใช้ขาและเท้า	การใช้แขนและมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้าและอารมณ์	การออกเสียง	การใช้พื้นที่บนเวที
- หัมเข่า - ก้าวไขว้ - ประสมเท้า - ซอยเท้า - นั่งคุกเข่า - เดินอย่างมีจริต - ยืนเท้าชิดย่อเข่า - เดิน - ประสมเท้า - กระทัยเท้า - ซอยเท้า - ถัดเท้า - ถอนเท้า - ประเท้า - วางสั้นเท้า - ก้าวเท้า	<u>มือแบ</u> - มือแบท้าว สะเอว, มือ แบหงายและที่แก้ม, มือแบคว่ำที่หน้าขา, มือแบตั้งวงบน, มือแบตั้งวงล่าง, มือแบคบดัก, มือแบคก ปลายมือ, มือแบรวมมือ, มือแบเคาะ (ดี), มือแบแขนคิงส่าย ข้อมือ, มือแบคบอก,	- ยึดตัวขึ้นให้สุด - ยืนตัวตรง - โน้มตัวไปข้างหน้า - ใช้ตัวหนักหน้า-หนักหลัง - ลำตัวโยกเขกไปทางด้านข้าง - ลำตัวยกเขื่อง - กระทบตัว - สะคุ้งตัว - ย่อตัว	- เอียง - เอียงชะเง้อ - ลอยหน้า - สะบัดหน้า - เขิดหน้า - ลักคอก - หน้าตรง - ก้มศีรษะ	- ใบนหน้าจ้องมอง แสดงความรู้สึกสนใจ - ใบนหน้ายิ้มด้วยความสนใจ(สะใจ) - ใบนหน้ายิ้มเยาะเย้ย ประชดประชัน - ใบนหน้าขึงขัง จ้องมอง แสดงความรู้สึกโกรธ - ทำสาขาค้อน	- ทำเสียงแมว แมว - ทำเสียงกระแอมในลำคอ	- ทิศที่ 1 ด้านพระไชยเชษฐา - ทิศที่ 2,4 ด้านพระที่เลี้ยงทั้งสี่ - ทิศที่ 3 ด้านหน้าเวที - ระหว่างทิศที่ 1 กับ 2 และ 1 กับ 4 ระหว่างพระไชยเชษฐาและพระที่เลี้ยงทั้งสี่

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์	การออกเสียง	การใช้ พื้นที่บน เวที
<ul style="list-style-type: none"> - กระดกเท้า - ชิดเข่าตึง - สะดุดเท้า - นั่งคุกเข่า - นั่งตั้งเข่า - เดินเข่า - ยืนเข่า - กระโดดเท้า คู่ - กระโดดลง นั่งคู้เข่า - กระโดดขึ้น นั่งเดียว - ก้าวไขว้ - ยืนเท้าชิด เปิดปลาย นิ้วเท้า 	<ul style="list-style-type: none"> มือแบป้อง หน้า, มือแบ ไว้มือ, มือแบ รวมมือ, มือ แบปาด, มือ แบดูมือแล้ว ใสออก, มือ แบโกยมือ, มือแบค้ำวง แขนตึง, มือ แบไหว้, มือ แบเขยคาง, มือแบพรมสี่ หน้า, มือแบ ค้ำฉากแบมือ ออก, มือแบ ผลัก, มือแบ ปรบมือ, มือ แบผายมือ, มือแบดูบที่ คอ, มือแบ ประสานที่ อก, มือแบ ประสาน แทรกนิ้ว, มือ แบปล่อยมือ คามสบาย <u>มือจับ</u> - มือจับล่อ แก้ว - มือจับสาม นิ้ว 					

การใช้ขา และเท้า	การใช้แขน และมือ	การใช้ลำตัว	การใช้ศีรษะ	การใช้สีหน้า และอารมณ์	การออกเสียง	การใช้ พื้นที่บน เวที
	- จีบที่ชายพก , จีบตะแคง, จีบที่ปาก, จีบ ต่งหลัง, หยิบ จีบ, จีบที่อก, สะบัดจีบ, ไส้จีบ, จีบที่ คา <u>มือชี้</u> - มือชี้ควัด, มือชี้งอศอก หักข้อมือลง, มือชี้กวาด ผายมือออก, มือชี้ที่อก, มือชี้เคาะ ข้อมือ, มือชี้ วาดเป็นวง, มือชี้ลงที่พื้น, มือชี้ที่ปาก, มือชี้ควัด <u>มือจับ</u> มือจับสไบ, มือจับต่อ ศอก					

การเชื่อมท่ารำ

ทั้ง 10 เพลงนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเพลงที่มีจังหวะกระชับ จะมีเฉพาะเพลงสีนวลที่มีจังหวะค่อนข้างช้า จึงเชื่อมท่ารำด้วยการเปลี่ยนท่าหนึ่งไปยังอีกท่าหนึ่งอย่างช้าๆตามจังหวะ โดยท่ารำทุกท่ามีความต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กับบทร้องและทำนอง หรือทำนองของการขับร้อง มักเชื่อมท่ารำด้วยการปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ ลักคองและการสะอึกตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่วนอีก 9 เพลงนั้น เป็นเพลงที่มีจังหวะกระชับ เหมาะแก่การรำตีบทลักษณะคำต่อคำ จึงไม่ปรากฏการเชื่อมท่ารำ แต่ในบางบทนางวิพารจะแสดงกิริยาท่าทางโดยไม่คำนึงถึงจังหวะ แต่จะมีการเชื่อมท่ารำที่เป็นท่าทางแบบธรรมชาติ และเมื่อจบบทนั้น นางวิพารก็จะรำตีบทเช่นเดิม ดังบทที่ว่า

“ขอกราบลาฝ่าเท้าท่านทั้งสี่	ซึ่งมีพระคุณแก่ตัวข้า
แม้ชีวิตยังไม่มรณา	จะอุตสาห์ทดแทนท่านคนตรง”

ซึ่งมีกระบวนแสดงตามบทร้องดังนี้

“ขอกราบลาฝ่าเท้าท่านทั้งสี่	ซึ่งมีพระคุณแก่ตัวข้า”
-นางวิพารคลานเข้าไปไหว้พระที่เสี้ยงทั้งสี่-	
“แม้ชีวิตยังไม่มรณา	จะอุตสาห์ทดแทนท่านคนตรง”
-นางวิพารรำตีบทเช่นเดิม-	

การใช้สีหน้าและอารมณ์ในการแสดง

อารมณ์ในการแสดงนี้จะเน้นที่ท่ารำ สีหน้า และแววตาเป็นหลัก เช่น การแสดงโบริหน้า จ้องมองเพื่อแสดงความสนใจ โบริหน้ายิ้มด้วยความสนใจ(พอใจ) โบริหน้ายิ้มเยาะเย้ย โบริหน้าซึ่งง้าง ทำสายตาซ้อนแสดงอาการโกรธ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าถึงอารมณ์ในการแสดงมากยิ่งขึ้นและมีความสอดคล้องกับบทละคร จึงมีการใช้พื้นที่บนเวทีที่มีการหันตัวเปลี่ยนทิศทางการมองหรือการเข้าถึงตัวพระไชยเชษฐและพระที่เสี้ยงทั้งสี่ และการทำเสียงกระแอมในลำคอ การออกเสียงว่า แมว แมว

การสัมพันธ์กับตัวละครอื่น

ในช่วงที่ 1 เพลงร่ายนอกและเพลงสีนวล จะไม่มีการรับบทและส่งบทกับตัวละครอื่น เนื่องจากนางวิพารเฝ้าฟังความและพูดกับตัวเอง ส่วนในช่วงอื่นๆนั้น ตามบทร้องแล้วนางวิพารจะทำบทผู้เดียว แต่เนื่องด้วยเป็นบทเย้ยหยัน ประชดประชัน จึงมีการรับบทและส่งบทกับพระไชยเชษฐ และพระที่เสี้ยงทั้งสี่ โดยการแสดงออกของนางวิพารทางสีหน้าที่สื่อออกมาด้วยดวงตา เช่น การมองค้อนว่ากำลังเยาะเย้ย ประชดประชัน ถากถาง หรือมีอารมณ์โกรธแค้นแทนเจ้านายคือนางสุวิงษา การใช้แขนยื่นไปที่ตัวของพระไชยเชษฐ การกระโดดกระที่บเท้าทำท่าคล้ายว่าจะเหยียบ การหยิบชายสไบปิดหน้า และการหยอกล้อเล่นเทียบกับพระที่เสี้ยงทั้งสี่ พร้อมทั้งเปล่งเสียงร้อง แมว แมว

จากการศึกษาลักษณะท่ารำของนางวิพารในฉากที่ 6 บทเหยียหยัน ประชดประชัน ทำให้พบว่าลักษณะท่ารำของนางวิพารจะมีท่ารำที่เป็นลักษณะของท่าหนึ่ง ท่าเคลื่อนไหว หรือท่าเชื่อม และท่ารำที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบท่ารำต่างๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะท่ารำของนางวิพารที่เป็นท่าหนึ่งมีจำนวน 195 ท่า

ลักษณะท่ารำของนางวิพารที่เป็นท่าเคลื่อนไหว หรือท่าเชื่อมมีจำนวน 62 ท่า

ลักษณะท่ารำที่เป็นกลวิธีพิเศษในการรำของนางวิพารมีจำนวน 23 ท่า

4.5 ท่ารำที่มีลักษณะความเป็นแมว

นางวิพารนั้นมีชาติกำเนิดเป็นแมวหรือเป็นสัตว์เดียรฉาน จึงมีลักษณะท่ารำที่มีความเป็นแมวปรากฏอยู่ในการแสดงดังนี้

1. นางวิพารจะชอบอยู่ใกล้นางสุวิงษาผู้เป็นเจ้าของ มีนิสัยช่างประจบ ชอบคลอเคลีย พฤติกรรมการคลอเคลียของแมวตามธรรมชาติ

แมวมักดมกลิ่นทั่วร่างกาย เช่น ริมฝีปาก สีข้าง หน้าผาก หางเป็นต้น กลิ่นจะกระจายติดตามร่างกายของผู้ที่แมวเข้าไปคลอเคลีย การแสดงอาการเช่นนี้ของแมวบ่งถึงความต้องการที่จะแสดงความเป็นเจ้าของ

บทกลอน

-เพลงร้อรำ-

“ครั้นถึงพระไพโรสาขา	วิพารจึงแจ้งแถลงไข
มันฝังองค์พระโอรสไว้	อยู่ได้ร่มไทรต้นนี้

-เพลงรำนอก-

ชุกไปไม่พบพระโอรส	นางแสนกำสรดสลดศรี
สะอื้นพลงทางถามวิพาร	ทำฉันทิดีเล่าเจ้าวิพาร

ลักษณะท่ารำ

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
เพลงร่ำ 1. ครั้นถึงพระ ไทรสาขา		ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าร่ำ เท้า : ก้าวเท้าขวาวางสั้น เท้าซ้าย
2. วิพารจึงแจ้ง แดลงไซ		ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าไหว้ เท้า : ลงนั่ง นั่งคุกเข่า
3. มั่นฝิ่งองค์ พระ		ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียง ขวา มือ : มือทั้งสองข้างตก ปลายมือ แล้วรวมมือ เท้า : นั่งคุกเข่า

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4. โอรสไว้		<p>ศัรณะ: เอียงซ้าย มือ : ไว้มือขวา มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
5. อยู่ได้ร่มไพร		<p>ศัรณะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาขึ้น 2 ครั้ง มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
6. ต้นนี้		<p>ศัรณะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเแ ด้านขวา มือซ้ายจับหงายที่ชายพกด้านขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
<p>เพลงร่ายนอก</p> <p>1. จุดไปไม่พบ</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาค้างวงซ้ายมือ มือซ้ายวางที่หน้าขาด้านซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
<p>2. พระโอรส</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้าย วางที่หน้าขาด้านซ้าย</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
<p>3. นางแสน กำสรดสลดศรี</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>มองนางสุวิงษา</p> <p>มือ : ประคองนางสุวิงษา</p> <p>เท้า : เดินเข้าเข้าไป ประคองนางสุวิงษา แล้วลุก ขึ้น</p>

เพลง / เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
<p>4. สะอื้นพลาถ ทางถามวิพารรี ทำฉันใดดีเล่า เจ้าวิพาร์</p>		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มองนางสุวิญา มือ : ประคองนางสุวิญา เท้า : ประคองนางสุวิญา มานั่งที่เตียง</p>

2. นางวิพาร์จะมีความระแวงระวัง คอยสังเกตสถานการณ์รอบตัวอยู่เสมอ
พฤติกรรมการระแวงระวังตนเองของแมวมตามธรรมชาติ

เชื่อกันว่าแมวเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับเสือควาและสิงโต แต่เดิมอาศัยอยู่ในป่า แม้ว่าแมวจะเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับเสือควาและสิงโต แต่แมวก็มีลักษณะของโครงสร้างร่างกายที่เล็กกว่าสัตว์อื่นๆ ส่วนใหญ่ในป่า แมวจึงต้องมีความระแวงระวัง คอยสังเกตสถานการณ์รอบตัวเพื่อความปลอดภัย

บทกลอน

“บัดนั้น
แอบม่านฟังความที่ถามซัก

นางวิพาร์แสนรู้แสนหลัก
แจ้งประจักษ์รับรินเดินบ่นมา”

ลักษณะท่ารำ

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
เพลงร่ายนอก 1. บัดนั้น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองแบกว่า วาง เรียงกันอยู่บนหน้าขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
2. นางวิพาริ์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาวางที่หน้าขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
3. แสนรู้แสน หลัก		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : จับคว่ำแล้วกลายมือเป็น มือแบตะที่แก้มข้างซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4. แอบม่าน ฟังความ		<p>ศีรษะ: ลักคองซ้าย กค ไหล่ขวา มือ : ทำท่าบังสุริยาด้านซ้าย ลำตัว: โน้มมาด้านหน้าเล็กน้อย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
5. ที่ตามซั๊ก		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาชี้ที่ปาก มือซ้ายวางที่หน้าขาซ้าย เท้า : นั่งคุกเข่า</p>
6. แจ้ง ประจักษ์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายระคับอก มือขวาวางที่หน้าขาขวา เท้า : นั่งคุกเข่า</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7. รีบรันดิน บันมา		ศีรษะ: เอียงขวา-ซ้าย และขวา มือ : มือทั้งสองจับคว่ำแล้ว ปล่อยออกเป็นตั้งวงล่าง ใน ลักษณะเดิน เท้า : ลุกขึ้น แล้วเดินไป ด้านหน้า 3 ครั้ง โดยก้าวเท้าซ้าย ก่อน

3. นางวิพาร์จะมีลักษณะการนั่งที่เรียบร้อยอยู่เสมอ คือการนั่งแบบเก็บมือเก็บเท้า หรือนั่งแบบเก็บผ้าห่ม

พฤติกรรมกรณั่งแบบเรียบร้อยของแมวตามธรรมชาติ

แมวเป็นสัตว์ที่มีลักษณะนิสัยเรียบร้อย เจียมคน ในอดีตแมวเคยดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ในป่า และแมวถือเป็นสัตว์เล็ก ที่บางครั้งต้องคอยหลบซ่อนตัวเพื่อให้ปลอดภัยจากสัตว์ใหญ่อื่นๆหรืออันตรายในป่า

ดังบทกลอนและลักษณะท่ารำในข้อที่ 2 นางวิพาร์จะนั่งอย่างเรียบร้อยและคอยหลบซ่อนตัวเพื่อแอบฟังความเกี่ยวกับพระไชยเชษฐ

4. นางวิพาร์จะมีลักษณะการเดินแบบสะอึกตัวขึ้น คล้ายการเดินแบบข่องหรือการเดินอย่างเบาๆ

พฤติกรรมกรณเดินของแมวตามธรรมชาติ

ลักษณะการเดินของแมวจะใช้พลังงานน้อยมาก ขาหน้าและขาหลังด้านตรงกันข้ามจะก้าวตามกันไป โดยมีศีรษะเป็นส่วนที่ช่วยปรับสมดุลของร่างกาย ดังนั้นน้ำหนักส่วนใหญ่จึงตกอยู่ที่ขาหน้าในขณะที่เดิน

บทกลอน

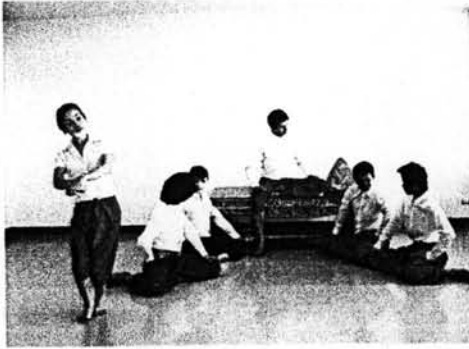

“วันนี้สมคิดแล้วอีแมวเอ๊ย
ให้คุ้มคำแค้นแทนน้ำตา
เดินเขม้นเข่นเขี้ยวเกี่ยวฟัน
ท่าชะเง้อแลลึ่งเพ่งพิศ

จะเยาะเย้ยถากถางให้หนักหนา
จะต้องตีต้องคำก็ไม่คิด
กูจะรำรำพันให้เจ็บจิต
แต่งจรีตหีบห่องเดินตรงมา”

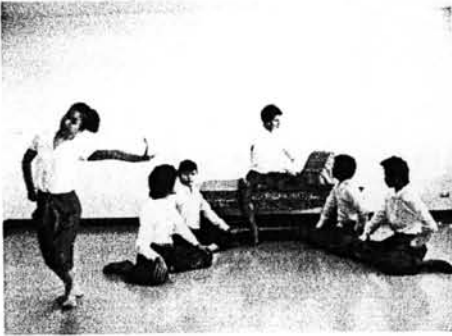

ลักษณะท่ารำ

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
เพลงสีนวล 1.วันนี้สมคิด แล้ว		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองหุบจีบแล้วปล่อย ออกคตที่คัก(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและ ขวา) เท้า : ประสมเท้าซ้ายและประสม เท้าขวา</p>
2. เอื้อน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกลไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>
3. อีแมวเอ๋ย		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจีบหงายระดับอก มือ ขวาทำวสะเอวขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
4. จะเขะเข้		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างชี้นิ้วหักข้อมือ ลง(ปฏิบัติทั้งด้านขวาและซ้าย) เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
5. ดากดาง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาโกยขึ้นในลักษณะชี้ นิ้ว แล้วคว่ำรวบนิ้ว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
6. เอื้อน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
7. ให้นั่ง หน้า		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจับแล้ว ตบตัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
8. ให้ก้ม		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างตกลายมือ แล้วรวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
9. กำแค่น		<p>ศีรษะ: เอียงขวา แล้วลอยหน้า มือ : มือซ้ายจับหลวม และที่ปาก มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10. เอื้อน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกคไหล่ขวา มือ : มือขวาจับคว่ำที่ชายพก มือ ขวาซ้ายตกปลายมือระดับเอว(ปฏิบัติ ทั้งด้านซ้ายและขวา) เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>
11. แทนน้ำตา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหลวมแตะที่ตา แล้วสะบัดออก มือขวาทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
12. จะต้องตี ต้องคำ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกคกลับเอียงขวา มือ : มือขวาแบท่าทำตี แล้วชี้ที่ ปาก เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย (ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
13. เอือน		<p>ศีรษะ: ลักคอกซ้ายกคไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ค้ำ้นขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนค้ำ้นซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>
14. ก็ไม่คิด		<p>ศีรษะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้ายตั้ง วงแขนตั้งระดับไหล่ซ้ายข้อมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
15. ตาเขม่น เข่นเคี้ยว		<p>ศีรษะ: ลักคอกซ้ายกคไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนค้ำ้นซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
16. เคี้ยวฟัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ชายพกขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
17. กูจะรำ รำพัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้ที่ปากซ้าย มือขวา ทำวสะเอวขวา จากนั้นมือขวาชี้นิ้ว เคาะข้อมือ มือซ้ายทำวสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
18. เอือน		<p>ศีรษะ: ลักคอซ้ายกดไหล่ขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ด้านขวา เท้า : เดินเท้าขวา ซ้ายและขวา มา ข้างหน้า จากนั้นวิ่งวนด้านซ้ายใน ลักษณะวงกลม</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
19. ให้เจ็บจิต		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอวขวา มือซ้าย คบอก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
20. ทางชะเง้อ แลเห็น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย และเอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างทำวสะเอว ลำตัว : ยึดตัวขึ้น เท้า : ซอยเท้า แล้วก้าวเท้าขวายึด เข้าตั้ง(ปฏิบัติทั้งค้ำซ้ายและขวา)</p>
21. เอือน		<p>ศีรษะ: ลักคอค้ำขวากดไหล่ซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างวางที่หน้าขา ลำตัว : ข่อตัวลง โนมัดวมาค้ำหน้า เล็กน้อย เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
22. เพลงพิศ		<p>ศีรษะ: ลักคองซ้ายกคไหล่ขวา(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p> <p>มือ : มือซ้ายป้องหน้า มือขวาวางที่หน้าขวา</p> <p>เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน</p>
23. แต่งจريت		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา</p> <p>มือ : มือขวาหุบสไปด้านขวา มือซ้ายเท้าสะเอว(ปฏิบัติทั้งด้านซ้ายและขวา)</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
24. หุบโห่บ่ง		<p>ศีรษะ: เอียงขวา และเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือทั้งสองข้างจับคว่ำในลักษณะหุบจับขึ้น มือขวาระดับชายพก มือซ้ายแขนตึงระดับไหล่</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวา ซ้าย และขวา จากนั้นหมุนรอบตัว</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
25. ตรงมา		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : ทำท่าโบก มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับสังหลัง เท้า : ก้าวเท้าซ้ายวางหน้า</p>

5. นางวิพารจะมีลักษณะการรำแบบลอยหน้า เชิดหน้า ลักคอก

พฤติกรรมการใช้ใบหน้าของแมวมตามธรรมชาติ

สืบเนื่องจากข้อที่ 4 ใบหน้าหรือศีรษะของแมวมจะเป็นส่วนช่วยในการปรับสมดุลของร่างกายในการทรงตัว เช่น การเดิน แมวมจึงมีการแสดงออกของลักษณะต่างๆที่ใบหน้าหรือศีรษะในรูปแบบที่ต่างกันออกไป

ดังบทกลอนและลักษณะท่ารำในข้อที่ 4 นางวิพารจะมีลักษณะการรำที่ใช้ใบหน้าหรือการเล่นหน้าเป็นจำนวนมาก เช่น การรำแบบลอยหน้า เชิดหน้า ลักคอก การเอียง

6. นางวิพารจะมีการจ้องมองเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายก่อนจะตะครุบ หรือเป็นการจ้องเพื่อให้มั่นใจว่าจะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

พฤติกรรมจ้องมองของแมวมตามธรรมชาติ

หากเป็นการจ้องมองเพื่อที่จะกระโดดเพื่อตะครุบ แมวมจะต้องใช้พลังกล้ามเนื้อของร่างกายส่วนหลังเพื่อที่จะช่วยให้กระโดดไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแมวมจะต้องมีความมั่นใจว่าการกระโดดเพื่อตะครุบในครั้งนี้ต้องสำเร็จ แมวมจึงต้องใช้การรวบรวมสมาธิเป็นอย่างดี

บทกลอน

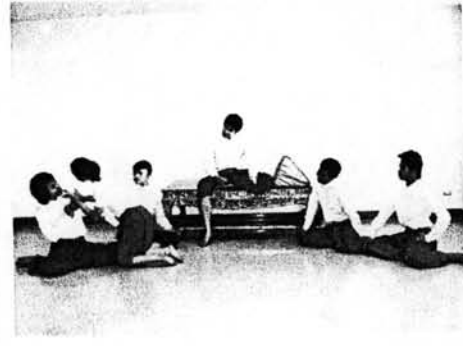

“นี่เคชะท่านพระพี่เลี้ยงช่วย

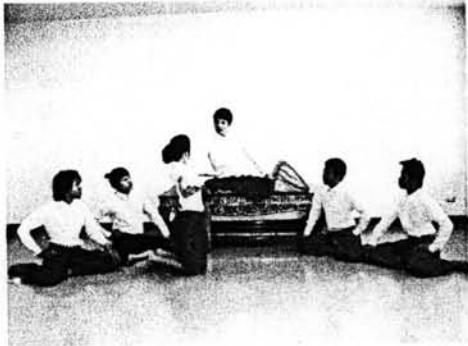

หม่อมเม็จะเกษมแปรมปรีดี

ถ้าหาไม่ก็จะม้วยเป็นผี

จะนั่งล้อมสามี่เป็นวงกง”

ลักษณะท่ารำ

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
เพลงเทพทอง 1. นี่เคชะ		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาไว้มือ มือซ้ายทำว สะเอว</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2</p>
2. ท่านพระพี เสียงช่วย		<p>ศีรษะ: ลอกหน้า มองพระพีเสียง ทั้งสี่</p> <p>มือ : มือทั้งสองทำท่าไหว้</p> <p>เท้า : นั่งลง เดินเข้าไหว้พระพี เสียงทั้งสี่ 3 ครั้ง</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2 และ 4</p>
3. ถ้าหาไม่		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : มือซ้ายตั้งวงสายข้อมือ มือ ขวาทำวสะเอว</p> <p>เท้า : นั่งคุกเข่า</p> <p>ทศ : หันทศที่ 2</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4. ก็จะมีว		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างหงายแบ ผายมือออก เท้า : ยืนเข้า ทิส : หันทิศที่ 2</p>
5. เป็นผี		<p>ศิริษะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหงายแบ ผายมือออก เท้า : เดินเข้าถอยหลังลงทับพระ พี่เลี้ยง ทิส : หันทิศที่ 2</p>
6. หม่อมเมียบ		<p>ศิริษะ: เอียงซ้าย มือ : มือขวาชี้นิ้ว มือซ้ายท้าว สะเอว เท้า : ลูกขึ้นยืนเข้า ทิส : หันทิศที่ 2</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7. จะเกษม		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างตั้งวงแขนตั้งระดับไหล่ เท้า : ลุกขึ้นยืน ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
8. เปรมปรีดี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับคว่าที่ปาก แล้วกลายมือเป็นมือแบตะที่แก้ม เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย และก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 3</p>
9. จะนั่งล้อมสามี		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองข้างจับต่งหลัง เดินมือขึ้นเล็กน้อย เท้า : เดินขอยเท้าหมุนทางด้านซ้ายเข้าหาพระไชยเชษฐ ทิศ : หันทิศที่ 1</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10. เป็นวงกง		ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : มือทั้งสองวางที่หน้าขา ในลักษณะที่อยู่ไม่นิ่ง ลำตัว : ทำตัวโยกเยกไปมา เท้า : กระโดดขึ้นเตียง นั่ง ด้านขวาของพระไชยเชษฐ ทิศ : หันทิศที่ 3

7. นางวิพารจะกระโดดเมื่อต้องการขึ้นที่สูง

พฤติกรรมกระโดดของแมวตามธรรมชาติ

สืบเนื่องจากข้อที่ 6 หากเป็นการกระโดดเพื่อตะครุบ แมวจะต้องใช้พลังกล้ามเนื้อของร่างกายส่วนหลังเพื่อที่จะช่วยให้กระโดดไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดั่งบทกลอนและลักษณะท่ารำในข้อที่ 6 นางวิพารจะมีลักษณะการกระโดดขึ้นที่สูง หรือการกระโดดขึ้นบนเตียงเข้าใกล้พระไชยเชษฐ เพื่อเยาะเย้ย

8. นางวิพารจะมีการเปล่งเสียงร้องแบบแมว โดยออกเสียงว่า “แมว แมว แมว แมว วาๆๆ...แมว”

พฤติกรรมการคลอเคลียของแมวตามธรรมชาติ

แมวจะทำเสียงนี้ เมื่อรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แมวจะเริ่มรู้จักที่จะสร้างเสียงแบบนี้ตั้งแต่เป็นลูกแมว เนื่องจากต้องการความอบอุ่นจากแม่แมวและเวลาที่หิวนม ซึ่งเป็นกลไกที่เกิดจากสมองสั่งการ ให้เกิดเสียงร้องจากการสั่นของกล้ามเนื้อช่องคอนั่นเอง บางครั้งแมวจะทำเสียงนี้ในขณะที่หลับซึ่งคล้ายๆกับเสียงกรน และการร้องว่า “แมว” ดังขึ้นแหลมๆ นั้นแสดงว่าแมวกำลังตื่นตกใจ หรือตกอยู่ในสถานการณ์ตึงเครียด หรือว่าโกรธจัด

ดั่งในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเข้ข่ม คนตรีบรรเลงเพลงเร็วและเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลา นางวิพารจะหยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ แล้วเปล่งเสียงร้องแบบแมว โดยออกเสียงว่า “แมว แมว แมว วาๆๆ...แมว”

ลักษณะท่ารำ

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
เพลงที่ 3,4 และ 5 เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง และเพลงลา 1.		<p>ศีรษะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือซ้ายทำวสะเอน มือขวาจับสไบ</p> <p>เท้า : เดินเท้าซ้ายและเท้าขวา</p> <p>ในลักษณะวงกลม</p>
2.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ทำท่ามอง มือซ้ายจับหางยี่ซายพก มือขวาจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : เท้าขวาก้าวหน้า เปิดสันเท้าซ้าย</p>
3.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา</p> <p>มือ : ไขว้มือซ้าย</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
4.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : รวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p>
5.		<p>ศีรษะ: เอียงขวา แล้วลอยหน้า มือ : ทำท่าข้ม มือซ้ายจับคว่ำที่ปาก มือขวาจับหางที่ชายพก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา</p>
6.		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า แล้วสบัดหน้า มือ : มือซ้ายแบลูปที่คอ มือขวาจับหางที่ชายพก เท้า : เดินเข้าหาพระไชยเชษฐ กระทบเท้าขวา</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
7.		<p>คีรีชะ: เอียงซ้าย มือ : ขึ้นนาง เท้า : เท้าชิด เปิดปลายนิ้วเท้า</p>
8.		<p>คีรีชะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย มือ : ทำวสะเอวทั้งสองมือ(ทำ ล้อเทียน) เท้า : ก้าวเท้าขวา และเท้าซ้าย จากนั้นชอยเท้ากระ โคคเท้าคู่ เสียง : ร้องเสียงแมว แมว แมว แมว ๆ ๆ ๆ ๆ แมว ตามจังหวะที่ก้าว เท้า</p>
9.		<p>คีรีชะ: ลักคอก มือ : ไร่สาย เท้า : ถัดเท้าขวา</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
10.		<p>ศีรษะ: เอียงขวาและเอียงซ้าย มือ : มือทั้งสองล่อแก้ว แล้ว ปล่อยออกในลักษณะตั้งวงล่าง และตั้งวงชายพก เท้า : ประเท้าแล้ววางหน้าและ หลัง บน 2 ล่าง 4</p>
11.		<p>ศีรษะ: เอียงซ้าย มือ : ยืนนาง เท้า : เท้าชิด เปิดปลายนิ้วเท้า</p>

9. นางวิพารจะมีจิตใจฮึกเฮิมในเวลากลางคืน โดยการออกไปเฝ้าเฝ้าพระไชยเชษฐาที่ข่ม
ประตุมืองในเวลากลางคืน สังกศจากการแสดง นางวิพารห์หอกล้อเล่นเทียนกับพระ
พี่เลี้ยงทั้งสี่

พฤติกรรมกรรมการพักผ่อนของแมวมตามธรรมชาติ

แมวนั้นเป็นสัตว์กินเนื้อ และการที่ต้องนอนหลับพักผ่อนบ่อยๆ ก็เพื่อเป็นการเก็บสะสม
พลังงานเพื่อที่จะใช้ในการล่าเหยื่อ แมวจะใช้เวลาส่วนใหญ่กับการนอนหลับอย่างน้อย 17 ชั่วโมง
ต่อวัน ซึ่งเป็นลักษณะที่ถ่ายทอดมาจากแมวป่า ที่มักจะชอบพักผ่อนในตอนกลางวัน และออกล่า
เหยื่อ หรือหาอาหารในตอนกลางคืน

คังลักษณะท่ารำในข้อที่ 8 ซึ่งอยู่ในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี่ยข่ม คนตรีบรรเลงเพลงเร็ว
และเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลา นางวิพารห์จะหอกล้อเล่นเทียนกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ จากนั้นจึงเฝ้าเฝ้า
ถากถางพระไชยเชษฐาจนสนใจ(สะใจ)

10. นางวิพารค์ต้องการดึงดูความสนใจ จากพระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้งสี่
พฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจของแมวตามธรรมชาติ

แมวเป็นสัตว์ที่มีลักษณะนิสัยช่างประจบ เอาใจ และในทางกลับกันแมวก็ก็นต้องการให้ผู้ใช้
เป็นเจ้าของเอาใจเช่นเดียวกัน หรือต้องการให้ผู้ที่พบเห็นทั่วไปเกิดความสนใจในตัวของเธออยู่
เสมอๆ

บทกลอน

“แล้วทำเสียงแหงแหบแสบคอ
นี่หรือภูมินทรปิ่นเหม้นด์

พูดพ้อเปรียบเปรยเขี่ยหยัน
โอ๊ยไม่ทันเห็นเลขประหลาดนัก”

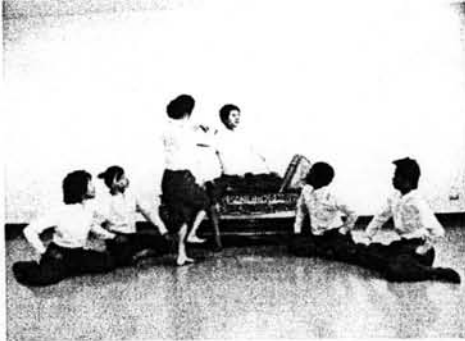
และบทกลอน

“บัดนั้น
ชะง่าง่อมตัวชั่ววันนั้น

วิพารค์ตบมือแล้วเขี่ยหยัน
จะมาดูแลโทษทัณฑ์ในวันนี้”

ลักษณะท่าร่า

เพลง เนื้อร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
เพลงเขี่ย 1. แล้วทำ เสียงแหบ แสบคอ		ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : มือซ้ายแบลูปที่ลำคอ 4 ครั้ง มือขวาจับหงายที่ชายพก ลำตัว : ยืนตัวตรง เท้า : ประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
2. พุคพ้อ		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือซ้ายชี้นิ้วตัวคิ้ว มือขวา จับส่งหลัง เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เขมรแล้วก้าวเท้าขวามาด้านหน้า เปิดสันเท้าหลัง ทิศ : หันทิศที่ 1</p>
3. เปรียบเปรย		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือทั้งสองตกปลายมือ แล้วรวมมือ เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย และก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 2</p>
4. เขี่ยหยัน		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : มือทั้งสองชี้นิ้วหักข้อมือ อยู่คู่กัน เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เขมรกระทืบเท้าขวา ทิศ : หันทิศที่ 1</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
5. นีหรือ		<p>ศิรณะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเอว มือซ้าย จับหงายที่ชายพกด้านขวา เท้า : เดินชอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ ทิส : หันทิสที่ 2</p>
6. ภูมินทร์		<p>ศิรณะ: มองพระไชยเชษฐ มือ : มือซ้ายเชยคางพระไชย เชษฐ มือขวาทำวสะเอวด้านขวา เท้า : เท้าทั้งสองข้างชิดกัน ทิส : หันทิสที่ 1</p>
7. ปีนเหมันต์		<p>ศิรณะ: เอียงซ้าย มือ : ทำท่าบ่าวชูฝึก มือขวาพรม สี่หน้า มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 4</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่ารำ	อธิบายท่ารำ
8. โอ๊ยไม่ทัน		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายและเอียงขวา มือ : มือทั้งสองตั้งวงล่างอยู่คู่กัน ลำตัว : โน้มมาด้านหน้าเล็กน้อย เท้า : กระโดดประสมเท้าซ้าย แล้วถอนเท้าซ้ายประสมเท้าขวา (ปฏิบัติ 4 ครั้ง) ทิส : หันทิสที่ 1</p>
9. เห็นเลข ประหลาดนัก		<p>ศีรษะ: เอียงขวา มือ : มือขวาทำวสะเวย มือซ้าย จับหงายที่ชายพกด้านขวา เท้า : ซอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ แล้วกระที่บเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 1</p>
เพลงเทพทอง 1. บัดนั้น		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือทั้งสองแบ เรียงกันอยู่ที่สะเวยขวา เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 3</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่าท่า	อธิบายท่าท่า
2. วิพาร์		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : มือซ้ายจับหงายระดับอก มือขวาทำวสะเอวขวา เท้า : ยืนเท้าชิดกัน เปิดปลาย นิ้วเท้า ทิส : หันทิสที่ 3</p>
3. ปรบมือ แล้วเหยียดแขน		<p>ศีรษะ: ลอยหน้า มือ : ทำท่าปรบมือ เท้า : เดินขอยเท้าเข้าหาพระไชย เชษฐ กระทบเท้าขวา ทิส : เดินขอยเท้าไปทิสที่ 1</p>
4. ชะช้า่ง		<p>ศีรษะ: เอียงซ้ายกลับเอียงขวา มือ : ทำท่าปรบมือ แล้วหยิบจับ คบดักสองมือ เท้า : ก้าวเท้าซ้าย ประสมเท้า ขวา ทิส : เดินขอยเท้าไปทิสที่ 3</p>

<p>5. ถ่อมตัว</p>		<p>คีรีชะ: เอียงซ้าย มือ : ปาดมือขวาลาดลง มือซ้าย เท้าสะเอว เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3</p>
<p>6. ชั่ววันนั้น</p>		<p>คีรีชะ: เอียงขวากลับเอียงซ้าย มือ : มือขวาชี้นิ้วตัวคิ้วเข้าหา ตัว แล้วชี้นิ้วหักข้อมือที่ระดับ คีรีชะ มือซ้ายจับส่งหลัง เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา และก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย ทิส : หันทิสที่ 3</p>
<p>7. จะมาลูโทษ ทัณฑ์</p>		<p>คีรีชะ: เอียงขวา มือ : มือทั้งสองข้างหุบจับตบ ที่ตัก เท้า : ก้าวเท้าซ้ายประสมเท้าขวา ทิส : หันทิสที่ 3</p>

เพลง เนื้อร้อง	ท่าร่า	อธิบายท่าร่า
8. ในวันนี้		<p>คีระนะ: เอียงซ้าย</p> <p>มือ : มือขวาชี้นิ้วหักข้อมือที่</p> <p>ระดับคีระนะ มือซ้ายจับส่งหลัง</p> <p>เท้า : ก้าวเท้าขวาประสมเท้าซ้าย</p> <p>ทิส : หันทิสที่ 3</p>

4.6 การรำนอกบทหรือทางเล่น

การรำนอกบทหรือทางเล่นนี้ คือการที่ไม่มีในบท เป็นการเพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากที่มีการเขียนไว้ในบทละคร แม้ว่าในบางตอนของบทจะไม่มีบทร้องเพื่อตีบทประกอบก็ตาม ยังคงต้องมีการ “รับบท” “ส่งบท” และ “เสริมบท” เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับตัวละครทุกตัวในฉาก เช่น ท้าวทำนองเพลงต้องมีการมองค้อนพระพี่เลี้ยงทั้ง 4 เมื่อทำบทก็ต้องกระเท็บเท้า ทำท่าคล้ายว่าจะเหยียบพี่เลี้ยง ถ้าพี่เลี้ยงไม่รับบทโดยการนั่งเฉยๆ บทบาทของนางวิฬาร์ก็จะด้อยค่าลง ดังนั้นการรำนอกบทหรือทางเล่น จึงเป็นกลวิธีการสร้างความสัมพันธ์ของตัวละครทุกตัวในฉากจะช่วยส่งบทให้กับตัวเอง เสริมให้เห็นลีลาที่โดดเด่นของตัวละครมากยิ่งขึ้น

การรำนอกบทหรือทางเล่นของนางวิฬาร์มีดังนี้

1. ฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี้ยวข่ม ในบทเขี้ยวข่ม ประชดประชัน คนตรีบรรเลงเพลงเร็ว และเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลานางวิฬาร์เห็นพระไชยเชษฐและพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ นางวิฬาร์หยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่

2. ฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี้ยวข่ม ในบทเขี้ยวข่ม ประชดประชัน ขณะที่พระไชยเชษฐทำบท มีการส่งบทมาให้นางวิฬาร์โดยการกระทยไหล่เข้าหานางวิฬาร์ นางวิฬาร์ผลึกและท้าวสะเอวพร้อมกับพูดว่า “มาทำไม ทำไม ทำไม มาทำไม”

ดั่งบทกลอนที่ว่า

“เมื่อนั้น
แลดูพี่เลี้ยงก็ต่างดู
เพราะภูหลงกลอีกคนพาล
จะซำร้อถือจิดก็ผิดไป

พระไชยเชษฐนั่งฟังนั่งไขหู
พระอดสูนึ่งอยู่ในใจ
เคียดฉานจึงกล่าวมาได้
ภูวไนยคิดพาลทางบัญชี

อนิจจานิจาวีพาร์เอ๋ย
โทษผิดจึงคิดติดตามมา

มาเยาะเย้ยตัดพ้อพ่อนักหนา
เพราะชั่วช้าเหลือใจในวันนั้น”

3. ขณะที่นางวิพาร์รู้สึกไม่พอใจ ซึ่งไม่สามารถควบคุมสติตนเองไว้ได้ นางวิพาร์จะแสดงอาการแบบสัตว์ โดยการกระโดด เช่น การกระโดดขึ้นมามนเพียงโดยนั่งอยู่ด้านข้างของพระไชยเชษฐ การกระโดดลงนั่งกับพื้น การกระโดดลอยตัวอยู่กับที่ ดังในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเยาะข่มในบทเขียน ประชดประชัน

ดั่งบทละครที่ว่า

“นี่เคชะท่านพระพี่เลี้ยงช่วย
หม่อมเมียจะเกษมเปรมปรีดี

ถ้าหาไม่ก็จะม้วยเป็นผี
จะนั่งล้อมสามีเป็นวงกง”

และบทกลอนที่ว่า

“จะว่าเหนื่อยก็เหนื่อยเมื่อยลูกคาง
จะกลับไปในวังนั่งคอย

ถึงถากถางอย่างไรไม่ราดอย
เยาะนายเล่นสักหน่อยเถิดหนึ่งรา”

และบทกลอนที่ว่า

“นี่หรือภูมินทร์ปิ่นหมันต์
แต่แรกคิดว่าใครที่ไหนดนอ

โอยไม่ทันเห็นเลขประหลาดนัก
เออมีรู้หม่อมพ่อเจ้าท่อนสัก”

4. ขณะที่ตัวละครอื่นๆกำลังทำบท หรือไม่มีบทของนางวิพาร์นั้น นางวิพาร์จะมองค้อนพระไชยเชษฐ ทำท่าคล้ายว่าจะเหยียบพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ และนางวิพาร์จะรำแบบไม่มีทิมือจะทำวสะเอวอยู่เสมอ

4.7 การใช้พื้นที่บนเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์นั้น จะมีการใช้พื้นที่ทั้งส่วนกลางที่เรียกว่าหน้าอัด โดยมีลักษณะการรำแบบเฉียงตัวให้ผู้ชมเห็น และมีการใช้พื้นที่แทบทุกส่วนของเวที รวมถึงการกระโดดขึ้นนั่งบนเตียงด้วย ยกเว้นส่วนของเวทีที่อยู่ใกล้นักดนตรีและใกล้กับผู้ชม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเคารพเครื่องดนตรี ให้เกียรตินักดนตรีและผู้ชม นอกจากนี้ยังอยู่ในระดับสายตาของผู้ชมพอดี ในกรณีที่ใช้ส่วนกลางเวที นางวิพาร์จะอยู่ในตำแหน่งที่เอียงออกมาระหว่างพระไชยเชษฐและพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ เพื่อให้บังพระไชยเชษฐ และเวลาสนทนากับพระไชยเชษฐจะหันข้างให้ผู้ชม เพื่อให้หันหลังให้ผู้ชม ดังที่ผู้วิจัยได้กำหนดตำแหน่งของเวทีไว้ 9 ตำแหน่ง และกำหนดคตัญลักษณ์ดังนี้

1	2	3
4	5	6
7	8	9

สัญลักษณ์

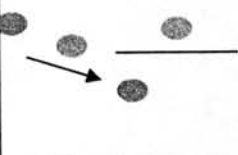
- พระไชยเชษฐ
- นางสาววิญา
- นางวิพาร์
- พระพี่เลี้ยง 1
- พระพี่เลี้ยง 2
- พระพี่เลี้ยง 3
- พระพี่เลี้ยง 4
- เดียง

ทางเข้า-ออก ด้านขวาและด้านซ้าย

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทเศร้า เสียใจ ของเพลงร่ายนอก โดยนางวิพาร์นั่งอยู่ตรงด้านขวาในตำแหน่งที่ 5 จากนั้นนางวิพาร์ลุกขึ้น มานั่งอยู่ด้านล่างของเตียงในตำแหน่งที่ 5 เช่นเดิม

ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ3 คือด้านหลังเวที

1	2	3
4	5	6
ด้านขวาของเวที		ด้านซ้ายของเวที
7	8	9

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทซื่อสัตย์ จงรักภักดี

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทซื่อสัตย์ จงรักภักดี ของเพลงรื้อร่าย เพลงร่ายนอก เพลงแม่ศรี เพลงเร็ว และเพลงเซ็ด

เพลงที่ 1 เพลงรื้อร่าย นางวิพาร์เดินออกจากด้านหลังเวที มายืนรื้ออยู่ตรงด้านขวาในตำแหน่งที่ 5 แล้วนั่งลงรำในตำแหน่งเดิม

เพลงที่ 2 เพลงร่ายนอก นางวิพาร์ลุกขึ้น มานั่งอยู่ด้านล่างของเตียงในตำแหน่งที่ 5 นางวิพาร์ลุกขึ้นแล้วมานั่งลงตรงด้านซ้ายของเวทีในตำแหน่งที่ 5 เช่นเดิม

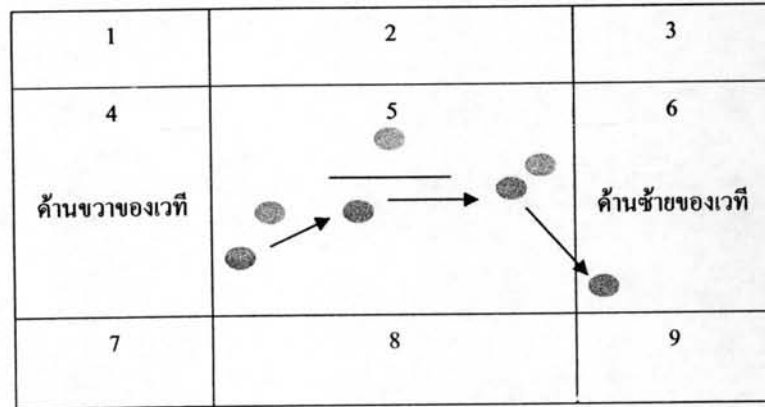
เพลงที่ 3 เพลงแม่ศรี นางวิพาร์ลุกขึ้นมารื้ออยู่ตรงด้านซ้ายของเวทีในตำแหน่งที่ 6

เพลงที่ 4 เพลงเร็ว นางวิพาร์กลับมานั่งที่ตำแหน่งที่ 5 ซึ่งเป็นตำแหน่งเดิม

เพลงที่ 5 เพลงเซ็ด นางวิพาร์มาอยู่ตรงด้านหน้า ทางด้านซ้ายของตำแหน่งที่ 5 จากนั้นเข้าด้านหลังเวทีไป

การใช้พื้นที่เพลงที่1- เพลงที่ 3

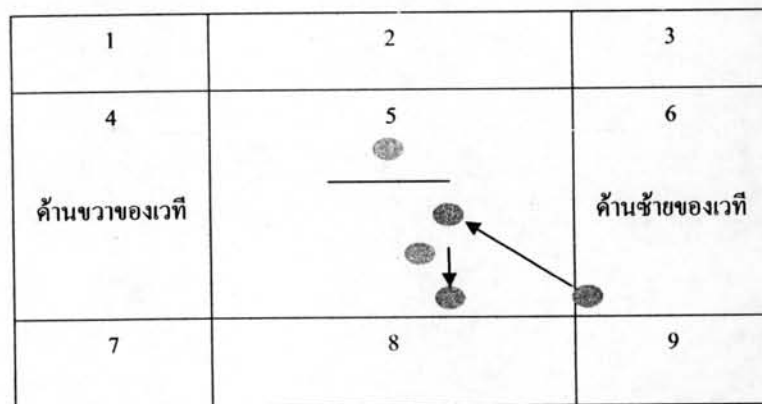
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่เพลงที่4 - และเพลงที่ 5

ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ3 คือด้านหลังเวที

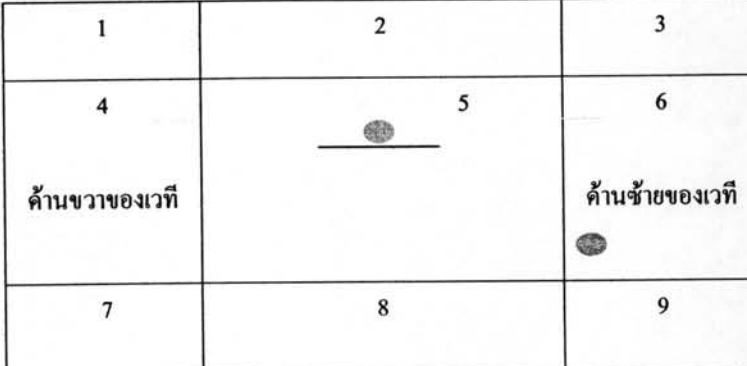

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น ของเพลงดูฉาย โดยนางวิพาร์รำดูฉายนางวิพาร์ตรงด้านซ้ายของเวที ในตำแหน่งที่ 6 กระทั่งจบเพลง

ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ3 คือด้านหลังเวที

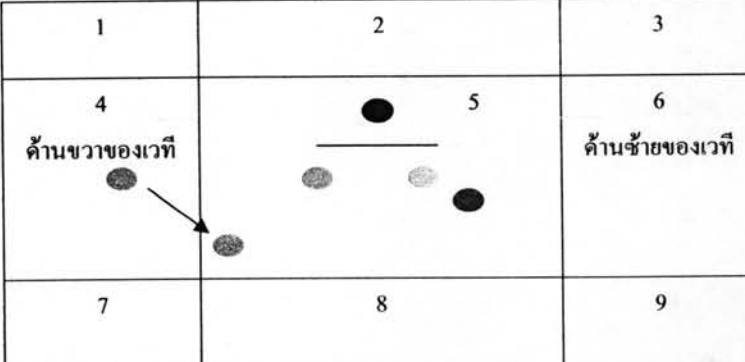
1	2	3
4	5	6
ด้านขวาของเวที		ด้านซ้ายของเวที
7	8	9

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 6 บทเหยยหั้น ประชดประชัน

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพาร์ในฉากที่ 6 บทเหยยหั้น ประชดประชัน ของเพลงร่ายนอกและเพลงสีนวล โดยนางวิพาร์ยืนอยู่ที่ด้านขวาของเวทีในตำแหน่งที่ 4 จากนั้นมาอยู่ตำแหน่งที่ 5

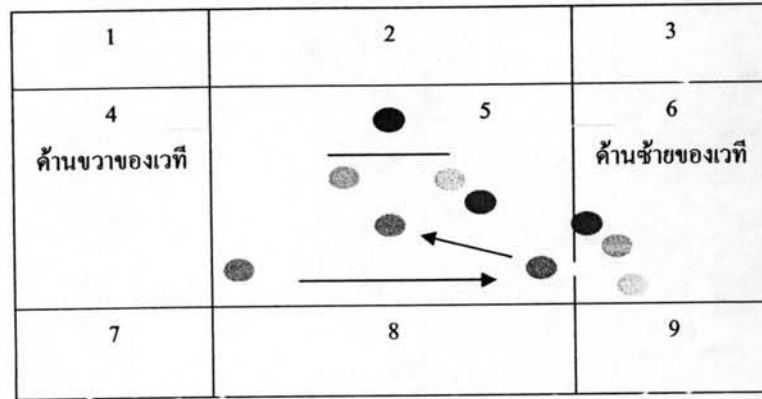
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ3 คือด้านหลังเวที

1	2	3
4	5	6
ด้านขวาของเวที		ด้านซ้ายของเวที
7	8	9

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารีนในฉากที่ 6 บทเหย่หยัน ประชดประชัน ของเพลงเร็ว เพลงฉิ่ง และเพลงลา โดยนางวิพารีนร่ายอยู่ทางด้านขวาในตำแหน่งที่ 5 แล้วมาร่ายอยู่ทางด้านซ้ายในตำแหน่งที่ 5 เช่นเดิม จากนั้นมาร่ายตรงกลางของเวทีซึ่งอยู่ในตำแหน่งที่ 5

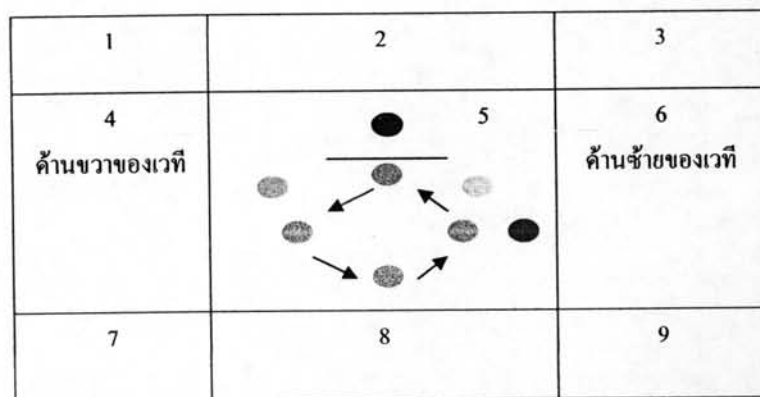
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารีนในฉากที่ 6 บทเหย่หยัน ประชดประชัน ของเพลงเหย่ โดยนางวิพารีนยืนอยู่ตรงกลางของเวทีในตำแหน่งที่ 5 จากนั้นวนซ้ายลงมารำที่หน้าพระที่เลี้ยงทั้งสิ้น ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา จากนั้นรำเข้าหาพระไชยเชษฐาที่หน้าเตียง ในเพลงเหย่นี้จะร่ายอยู่ในตำแหน่งที่ 5 ทั้งหมด

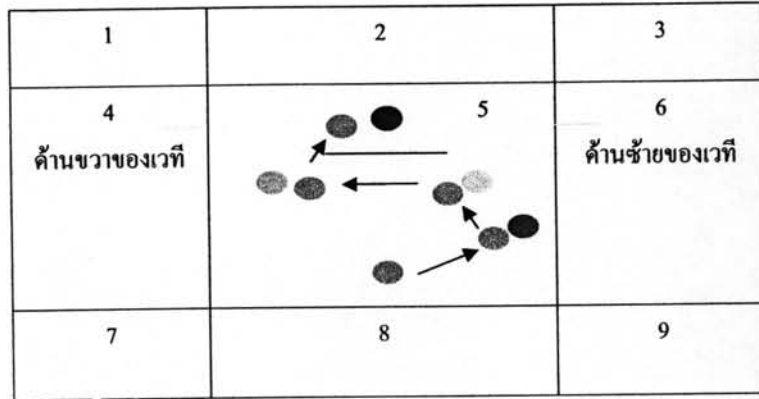
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารในฉากที่ 6 บทแยกชั้น ประชดประชัน ของเพลงเทพทอง โดยนางวิพารยืนอยู่ตรงกลางของเวทีในตำแหน่งที่ 5 จากนั้นมาไหว้พระที่เลี้ยงทั้งสี่ ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา แล้วถอยหลังทับพระที่เลี้ยง 1 คน จากนั้นรำเข้าหาพระไชยเชษฐและกระโดดขึ้นนั่งเตียงข้างขวาของพระไชยเชษฐ์

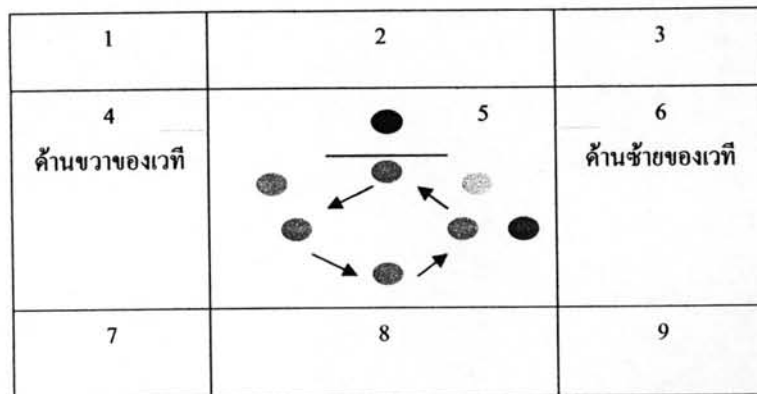
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารในฉากที่ 6 บทแยกชั้น ประชดประชัน ของเพลงกระบอกสองไม้ โดยนางวิพารยืนอยู่ตรงกลางของเวทีในตำแหน่งที่ 5 จากนั้นวนซ้ายลงมารำที่หน้าพระที่เลี้ยงทั้งสี่ ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา จากนั้นรำเข้าหาพระไชยเชษฐ์ที่หน้าเตียง ในเพลงกระบอกสองไม้นี้จะมีลักษณะการใช้พื้นที่เช่นเดียวกับเพลงแยก ซึ่งรำอยู่ในตำแหน่งที่ 5 ทั้งหมด

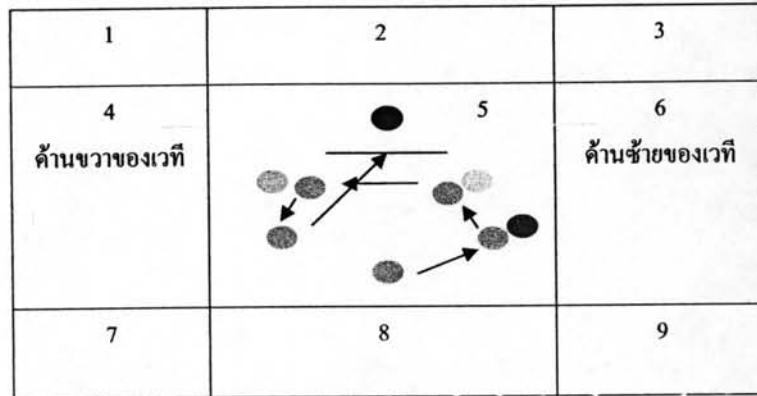
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารในฉากที่ 6 บทเหยยหั้น ประชดประชัน ของเพลงสลิกา แก้วรวบ 2 คำ โดยนางวิพารำอยู่ตรงกลางของเวทีในตำแหน่งที่ 5 จากนั้นวนซ้ายมาไหว้พระที่เสียงทั้งสี่ ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา จากนั้นรำเข้าหาพระไชยเชษฐที่หน้าเดียว

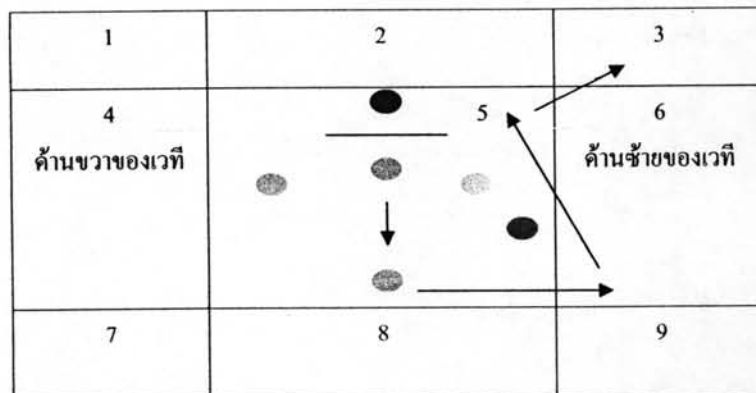
ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิพารในฉากที่ 6 บทเหยยหั้น ประชดประชัน ของเพลงเชิด โดยนางวิพารเข้าไปไหว้พระที่เสียงทั้งสี่ และพระไชยเชษฐอีกครั้ง จากนั้นรำเข้าหลังเวทีทางด้านซ้าย

ตำแหน่งของเวทีที่ 1,2 และ 3 คือด้านหลังเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4,5,6,7,8 และ 9 คือด้านหน้าเวที

สรุป

จากการศึกษาลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทเสรำ เสียใจ พบว่ามีกรบรรเลงเพลงรำนอกซึ่งใช้เครื่องดนตรีเพียงชนิดเดียว คือ กรับพวง เป็นการรำแบบตีบท โดยมีกรรับบทและส่งบทระหว่างนางวิพารกับนางสุวิธยา โดยการกอดเอว ประคอง และการมองหน้าโดยแสดงแววตาที่เศร้าและกังวล ลักษณะทำรำของนางวิพารจะมีทำรำที่เป็นลักษณะของทำนอง ทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อม และในฉากที่ 4 บทเสรำ เสียใจนี้ จะไม่มีทำรำที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำนองมีจำนวน 2 ทำ และลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อมมีจำนวน 2 ทำ

ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 6 บทเข้ยหั้น ประชดประชัน พบว่ามีเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงจำนวน 10 เพลง เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องจำนวน 6 เพลง คือเพลงรำนอก เพลงสีนวล เพลงเข้ย เพลงเทพทอง เพลงกระบอกสองไม้ เพลงสาธิตาแก้วรวบ 2 คำ และเพลงที่ไม่มีเนื้อร้องจำนวน 4 เพลง คือเพลงเชิด เพลงเร็ว เพลงฉิ่ง เพลงลา

เพลงรำนอกและเพลงสีนวลนั้น จะไม่มีการรับบทและส่งบทกับตัวละครอื่น เนื่องจากนางวิพารแอบฟังความและพูดกับตัวเอง ส่วนในช่วงเพลงอื่นๆนั้น ตามบทร้องแล้วนางวิพารจะทำบทผู้เดียว แต่เนื่องด้วยเป็นบทเข้ยหั้น ประชดประชัน จึงมีการรับบทและส่งบทกับพระไชยเชษฐ และพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ ลักษณะทำรำของนางวิพารจะมีทำรำที่เป็นลักษณะของทำนอง ทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อม และทำรำที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำนองมีจำนวน 195 ทำ ลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำเคลื่อนไหว หรือทำเชื่อมมีจำนวน 62 ทำ และลักษณะทำรำที่เป็นกลวิธีพิเศษในการรำของนางวิพารมีจำนวน 23 ทำ

ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น พบว่ามีเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงเพียงเพลงเดียวคือเพลงนุชฉาย โดยปกติแล้วจะร้องเพลงนุชฉายต่อด้วยเพลงแม่ศรี แต่เนื่องจากเป็นการกล่าวถึงลักษณะทำรำของนางวิพารในบทตั้งใจและมีความมุ่งมั่น จึงมีเฉพาะเพียงบทร้องนุชฉายเท่านั้น และไม่มีการรับบทและส่งบทกับตัวละครอื่น เนื่องจากการรำเดี่ยวของนางวิพาร ลักษณะทำรำของนางวิพารจะมีทำรำที่เป็นลักษณะของทำนอง ทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อม และจะไม่มีทำรำที่เป็นกลวิธีพิเศษ เนื่องจากการรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือ ซึ่งพบลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำนองมีจำนวน 38 ทำ ลักษณะทำรำของนางวิพารที่เป็นทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อมมีจำนวน 21 ทำ

ลักษณะทำรำของนางวิพารในฉากที่ 4 บทซื่อสัตย์ จงรักภักดี พบว่ามีเพลงที่ใช้ในการแสดงจำนวน 5 เพลง ซึ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องจำนวน 3 เพลง คือเพลงรื้อรำย เพลงรำนอก เพลงแม่ศรี และเพลงที่ไม่มีเนื้อร้องจำนวน 2 เพลง คือเพลงเร็ว และเพลงเชิด ลักษณะทำรำของนางวิพารจะมีทำรำที่เป็นลักษณะของทำนอง ทำเคลื่อนไหวหรือทำเชื่อม และในฉากที่ 4 บทซื่อสัตย์

จงรักภักดี จะไม่มีท่าที่เป็นกลวิธีพิเศษ ซึ่งพบลักษณะท่าร่างของนางวิพารที่เป็นทำนองมีจำนวน 87 ท่า ลักษณะท่าร่างของนางวิพารที่เป็นท่าเคลื่อนไหวหรือท่าเชื่อมมีจำนวน 37 ท่า

นางวิพารนั้นมีชาติกำเนิดเป็นแมวหรือเป็นสัตว์เดียวิจธาน จึงมีลักษณะท่าร่างที่มีความเป็นแมวปรากฏอยู่ในการแสดง เช่น

นางวิพารจะชอบอยู่ใกล้นางสุวิญชาผู้เป็นเจ้าของ มีนิสัยข่างประจบ ชอบคลอเคลีย ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการคลอเคลียของแมวตามธรรมชาติ คือแมวมักดมกลิ่นทั่วร่างกาย เช่น ริมฝีปาก ลิ้นข้าง หน้าผาก หางเป็นต้น กลิ่นจะกระจายติดตามร่างกายของผู้ที่แมวเข้าไปคลอเคลีย การแสดงอาการเช่นนี้ของแมวบ่งถึงความต้องการที่จะแสดงความเป็นเจ้าของ

นางวิพารจะมีความระแวดระวัง คอยสังเกตสถานการณ์รอบตัวอยู่เสมอ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการระแวดระวังตนเองของแมวตามธรรมชาติ คือเชื่อกันว่าแมวเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับเสือควาและสิงโต แต่เดิมอาศัยอยู่ในป่า แม้ว่าแมวจะเป็นสัตว์ตระกูลเดียวกับเสือควาและสิงโต แต่แมวก็นิสัยของโครงสร้างร่างกายที่เล็กกว่าสัตว์อื่น ๆ ส่วนใหญ่ในป่า แมวจึงต้องมีความระแวดระวัง คอยสังเกตสถานการณ์รอบตัวเพื่อความปลอดภัย

นางวิพารจะมีลักษณะการนั่งที่เรียบร้อยอยู่เสมอ คือการนั่งแบบเก็บมือเก็บเท้า หรือนั่งแบบเก็บฝ่าเท้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการนั่งแบบเรียบร้อยของแมวตามธรรมชาติ คือแมวเป็นสัตว์ที่มีลักษณะนิสัยเรียบร้อย เจียมตน ในอดีตแมวเคยดำรงเผ่าพันธุ์อยู่ในป่าและแมวถือเป็นสัตว์เลี้ยง ที่บางครั้งต้องคอยหลบซ่อนตัวเพื่อให้ปลอดภัยจากสัตว์ใหญ่อื่นๆหรืออันตรายในป่า

นางวิพารจะมีลักษณะการเดินแบบสะอึกตัวขึ้น คล้ายการเดินแบบข่องหรือการเดินอย่างเบาซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเดินของแมวตามธรรมชาติ คือลักษณะการเดินของแมวจะใช้พลังงานน้อยมาก ขาหน้าและขาหลังด้านตรงกันข้ามจะก้าวตามกันไป โดยมีศีรษะเป็นส่วนที่ช่วยปรับสมดุลของร่างกาย ดังนั้นน้ำหนักส่วนใหญ่จึงตกอยู่ที่ขาหน้าในขณะที่เดิน

นางวิพารจะมีลักษณะการรำแบบลอยหน้า เชิดหน้า ลักคองซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ใบหน้าของแมวตามธรรมชาติ คือใบหน้าหรือศีรษะของแมวจะเป็นส่วนช่วยในการปรับสมดุลของร่างกายในการทรงตัว เช่น การเดิน แมวจึงมีการแสดงออกของลักษณะต่างๆที่ใบหน้าหรือศีรษะในรูปแบบที่ต่างกันไป

นางวิพารจะมีการจ้องมองเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายก่อนจะตะครุบ หรือเป็นการจ้องเพื่อให้มั่นใจว่าจะกระทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการจ้องมองของแมวตามธรรมชาติ คือหากเป็นการจ้องมองเพื่อที่จะกระโดดเพื่อตะครุบ แมวจะต้องใช้พลังกล้ามเนื้อของร่างกายส่วนหลังเพื่อที่จะช่วยให้กระโดดไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแมวจะต้องมีความมั่นใจว่าการกระโดดเพื่อตะครุบในครั้งนี้ต้องสำเร็จ แมวจึงต้องใช้การรวบรวมสมาธิเป็นอย่างดี

นางวิฬาร์จะกระโดดเมื่อต้องการขึ้นที่สูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการกระโดดของแมวตามธรรมชาติ หากเป็นการกระโดดเพื่อตะครุบ แมวจะต้องใช้พลังกล้ามเนื้อของร่างกายส่วนหลังเพื่อที่จะช่วยให้กระโดดไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นางวิฬาร์จะมีการเปล่งเสียงร้องแบบแมว โดยออกเสียงว่า “แมว แมว แมว แมวๆๆๆ...แมว” ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการคลอเคลียของแมวตามธรรมชาติ คือแมวจะทำเสียงนี้เมื่อรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แมวจะเริ่มรู้จักที่จะสร้างเสียงแบบนี้ตั้งแต่เป็นลูกแมว เนื่องจากต้องการความอบอุ่นจากแม่แมวและเวลาที่หิวนม ซึ่งเป็นกลไกที่เกิดจากสมองสั่งการ ให้เกิดเสียงร้องจากการสั่นของกล้ามเนื้อช่องคอนั่นเอง บางครั้งแมวจะทำเสียงนี้ในขณะที่หลับซึ่งคล้ายๆกับเสียงกรน และการร้องว่า “แมว” ดังขึ้นแหลมๆ นั้นแสดงว่าแมวกำลังตื่นตกใจ หรือตกอยู่ในสถานการณ์ตึงเครียด หรือว่าโกรธจัด ดังเช่นในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี่ยขี้มูม คนตรีบรรเลงเพลงเร็วและเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลา นางวิฬาร์จะหยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ แล้วเปล่งเสียงร้องแบบแมว โดยออกเสียงว่า “แมว แมว แมว แมวๆๆๆ...แมว”

นางวิฬาร์จะมีจิตใจฮึกเหิมในเวลากลางคืน โดยการออกไปเฝ้าเหย้าพระไชยเชษฐาที่ขี้มูม ประมุขเมืองในเวลากลางคืน สืบเนื่องจากการแสดง นางวิฬาร์หยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการพักผ่อนของแมวตามธรรมชาติ คือแมวนั้นเป็นสัตว์กินเนื้อ และการที่ต้องนอนหลับพักผ่อนบ่อยๆ ก็เพื่อเป็นการเก็บสะสมพลังงานเพื่อที่จะใช้ในการล่าเหยื่อ แมวจะใช้เวลาส่วนใหญ่กับการนอนหลับอย่างน้อย 17 ชั่วโมง ต่อวัน ซึ่งเป็นลักษณะที่ถ่ายทอดมาจากแมวป่า ที่มักจะชอบพักผ่อนในตอนกลางวัน และออกล่าเหยื่อ หรือหาอาหารในตอนกลางคืน ดังเช่นลักษณะท่าร่าในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี่ยขี้มูม คนตรีบรรเลงเพลงเร็วและเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลา นางวิฬาร์จะหยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ จากนั้นจึงเฝ้าเหย้าดาดงพระไชยเชษฐาจนสนใจ(สนใจ)

นางวิฬาร์ต้องการดึงดูดความสนใจ จากพระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจของแมวตามธรรมชาติ คือแมวเป็นสัตว์ที่มีลักษณะนิสัยช่างประจบ เอาจใจ และในทางกลับกันแมวก็น่าต้องการให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของเอาใจ เช่นเดี๋ยวกัน หรือต้องการให้ผู้ที่พบเห็นทั่วไปเกิดความสนใจในตัวของเธออยู่เสมอๆ

การรำนอกบทหรือทางเล่นนี้ คือการรำที่ไม่มีในบท เป็นการเพิ่มเติมขึ้นนอกเหนือจากที่มีการเขียนไว้ในบทละคร แม้ว่าในบางตอนของบทจะไม่มีบทร้องเพื่อตีบทประกอบก็ตาม ยังคงต้องมีการ “รับบท” “ส่งบท” และ “เสริมบท” เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับตัวละครทุกตัวในฉาก ดังการรำนอกบทหรือทางเล่นของนางวิฬาร์นี้

ฉากที่ 6 ตอนนางแมวเขี่ยขี้มูม ในบทเขี่ยขี้มูม ประชดประชัน คนตรีบรรเลงเพลงเร็วและเพลงฉิ่งจบด้วยเพลงลานางวิฬาร์เห็นพระไชยเชษฐาและพระพี่เลี้ยงทั้งสี่ นางวิฬาร์หยอกล้อเล่นเทียบกับพระพี่เลี้ยงทั้งสี่

ฉากที่ 6 ตอนนางแมวเข้ซุ่ม ในบทเข้หยัน ประชดประชัฒ ขณะทีพระไชยเชษฐทำบท มีการส่งบทมาให้นางวิฬาร์โดยการกระทวยไหล้เข้าหานางวิฬาร์ นางวิฬาร์ผลักและท้าวสะเอว พร้อมกับพูดว่า “มาทำไ้ม ทำไ้ม ทำไ้ม มาทำไ้ม”

ขณะที่นางวิฬาร์รู้สึกลั้ไม่พอใจ ซึ่งไม่สามารถควบคุมสติตนเองไว้ได้ นางวิฬาร์จะแสดงอาการแบบสัตว์ โดยการกระโดด เช่น การกระโดดขึ้นมานบนเตียงโดยนั่งอยู่ด้านข้างของพระไชยเชษฐ การกระโดดลงนั่งกับพื้น การกระโดดลอยตัวอยู่กับที่ ดังในฉากที่ 6 ตอนนางแมวเข้ซุ่ม ในบทเข้หยัน ประชดประชัฒ

ขณะที่ตัวละครอื่นๆกำลังทำบท หรือไม่มีบทของนางวิฬาร์นั้น นางวิฬาร์จะมอกร้องพระไชยเชษฐ ทำท่าคล้ายว่าจะเหยียบพระที่เลี้ยงทั้ง 4 และนางวิฬาร์จะรำแบบไม่มีทังมือจะท้าวสะเอว อยู่เสมอ

การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิฬาร์นั้น มีการใช้พื้นที่เกือบทุกส่วนของเวที รวมถึงการขึ้นนั่งบนเตียงด้วย ยกเว้นส่วนที่อยู่ใกล้กับคนตรีและใกล้กับผู้ชม ในกรณีที่ใช้ส่วนกลางของเวทีจะอยู่เยื้องเพื่อไม่ให้บังพระไชยเชษฐ และขณะสนทนากับพระไชยเชษฐจะหันข้างให้ผู้ชม เพื่อจะได้ไม่หันหลังให้ผู้ชม การใช้พื้นที่บนเวทีของนางวิฬาร์ โดยผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ของเวทีไว้ 9 ตำแหน่ง ดังนี้

1	2	3
4	5	6
7	8	9

นางวิฬาร์มีการใช้พื้นที่บนเวที ดังนี้

ตำแหน่งของเวทีที่ 1, 2 และ 3 จะเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ เนื่องจากเป็นด้านหลังของเวที

ตำแหน่งของเวทีที่ 4 จะใช้เฉพาะพื้นที่ ที่ติดกับตำแหน่งที่ 5 เท่านั้น เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้กับคนตรี

ตำแหน่งของเวทีที่ 5 จะเป็นตำแหน่งที่ใช้งานมากที่สุด

ตำแหน่งของเวทีที่ 6 จะใช้เฉพาะพื้นที่ ที่ติดกับตำแหน่งที่ 5 เท่านั้น

ตำแหน่งของเวทีที่ 7, 8 และ 9 จะเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ชม